

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — क्रम पाठः

द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

पशुविधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

वायव्यं श्वेतम् । श्वेतमा । आ लभेत । लभेत भूतिकामः । भूतिकामो वायुः । भूतिकाम इति भूति—कामः । वायुर् वै । वै र्षेपिष्ठा । र्षेपिष्ठा देवता । देवता वायुम् । वायुमेव । एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति सः । स एव । एवैनम् । एनम् भूतिम् । भूतिम् गमयति । गमयति भवति । भवत्येव । एवातिरिषिप्रा । अतिरिषिप्रा देवता । अतिरिषिप्रेत्यति—रिषिप्रा । देवतेति । इत्याहुः । आहुः सा । सैनम् । एनमीश्वरा । ईश्वरा प्रदहः । प्रदह इति । प्रदह इति प्र—दहः । इत्येतम् । एतमेव । एव सन्तम् । सन्तव्वायवे । वायवे नियुत्वते । नियुत्वत आ । नियुत्वत इति नि—युत्वते । आ लभेत । लभेत नियुत् । नियुद् वै । नियुदिति नि—युत् । वा अस्य । अस्य धृतिः । धृतिर् धृतः । धृत एव । एव भूतिम् । भूतिमुप । उपैति । एत्यप्रदाहाय । अप्रदाहाय भवति । अप्रदाहायेत्यप्र—दाहाय । भवत्येव । एव वायवे । ॥ [१] ॥ वायवे नियुत्वते । नियुत्वत आ । नियुत्वत इति नि—युत्वते । आ लभेत । लभेत ग्रामकामः । ग्रामकामो वायुः । ग्रामकाम इति ग्राम—कामः । वायुर् वै । वा इमाः । इमाः प्रजाः । प्रजा नस्योताः । प्रजा इति प्र—जाः । नस्योता नेनीयते । नस्योता इति नसि—ओताः । नेनीयते वायुम् । वायुमेव । एव नियुत्वन्तम् । नियुत्वन्तस्वेन । नियुत्वन्तमिति नि—युत्वन्तम् । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति सः । स एव । एवास्मै । अस्मै प्रजाः । प्रजा नस्योताः । प्रजा इति प्र—जाः । नस्योता

नि। नस्योता इति नसि—ओताः। नि यच्छति। यच्छति ग्रामी। ग्राम्येव। एव भवति। भवति नियुत्वते। नियुत्वते भवति। नियुत्वत इति नि—युत्वते। भवति ध्रुवाः। ध्रुवा एव। एवास्मै। अस्मा अनपगाः। अनपगाः करोति। अनपगा इत्यनप—गाः। करोति वायवे। वायवे नियुत्वते। नियुत्वत आ। नियुत्वत इति नि—युत्वते। आ लभेत। लभेत प्रजाकामः। प्रजाकामः प्राणः। प्रजाकाम इति प्रजा—कामः। प्राणो वै। प्राण इति प्र—अनः। वै वायुः। वायुरपानः। अपानो नियुत्। अपान इत्यप—अनः। नियुत् प्राणापानौ। नियुदिति नि—युत्। प्राणापानौ खलु। प्राणापानाविति प्राण—अपानौ। खलु वै। वा एतस्य। एतस्य प्रजायाः। प्रजाया अप। प्रजाया इति प्र—जायाः। ॥ [२] ॥ अप क्रामतः। क्रामतो यः। यो ऽलम्। अलम् प्रजायै। प्रजायै सन्न। प्रजाया इति प्र—जायै। सन् प्रजाम्। प्रजाम् न। प्रजामिति प्र—जाम्। न विन्दते। विन्दते वायुम्। वायुमेव। एव नियुत्वन्तम्। नियुत्वन्तु स्वेन। नियुत्वन्तमिति नि—युत्वन्तम्। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मै। अस्मै प्राणापानाभ्याम्। प्राणापानाभ्याम् प्रजाम्। प्राणापानाभ्यामिति प्राण—अपानाभ्याम्। प्रजाम् प्र। प्रजामिति प्र—जाम्। प्र जनयति। जनयति विन्दते। विन्दते प्रजाम्। प्रजाव्वायवे। प्रजामिति प्र—जाम्। वायवे नियुत्वते। नियुत्वत आ। नियुत्वत इति नि—युत्वते। आ लभेत। लभेत ज्योगामयावी। ज्योगामयावी प्राणः। ज्योगामयावीति ज्योक्—आमयावी। प्राणो वै। प्राण इति प्र—अनः। वै वायुः। वायुरपानः। अपानो नियुत्। अपान इत्यप—अनः। नियुत् प्राणापानौ। नियुदिति नि—युत्। प्राणापानौ खलु। प्राणापानाविति प्राण—अपानौ। खलु वै। वा एतस्मात्। एतस्मादप। अप क्रामतः। क्रामतो यस्य। यस्य ज्योक्। ज्योगामयति। आमयति वायुम्। वायुमेव। एव नियुत्वन्तम्। नियुत्वन्तु स्वेन। नियुत्वन्तमिति नि—युत्वन्तम्। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। ॥ [३] ॥ धावति सः। स एव। एवास्मिन्। अस्मिन् प्राणापानौ। प्राणापानौ दधाति। प्राणापानाविति प्राण—अपानौ। दधात्युत्। उत यदि। यदीतासुः। इतासुर भवति। इतासुरितीत—असुः। भवति जीवति। जीवत्येव। एव प्रजापतिः। प्रजापतिर् वै। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। वा इदम्। इदमेकः। एक आसीत्। आसीथ सः। सोऽकामयत। अकामयत प्रजाः।

प्रजाः पशून्। प्रजा इति प्र—जाः। पशून्थ सृजेय। सृजेयेति। इति सः। स आत्मनः। आत्मनो वपाम्। वपामुत्। उदक्खिदत्। अक्खिदत् ताम्। तामग्नौ। अग्नौ प्र। प्रागृहात्। अगृहात् ततः। ततोऽजः। अजस्तूपरः। तूपरः सम्। समभवत्। अभवत् तम्। तं स्वायै। स्वायै देवतायै। देवताया आ। आऽलभत। अलभत् ततः। ततो वै। वै सः। स प्रजाः। प्रजाः पशून्। प्रजा इति प्र—जाः। पशून्सृजत। असृजत् यः। यः प्रजाकामः। प्रजाकामः पशुकामः। प्रजाकाम इति प्रजा—कामः। ॥ [४] ॥ पशुकामः स्यात्। पशुकाम इति पशु—कामः। स्यात् सः। स एतम्। एतम् प्राजापत्यम्। प्राजापत्यमजम्। प्राजापत्यमिति प्राजा—पत्यम्। अजम् तूपरम्। तूपरमा। आ लभेत। लभेत प्रजापतिम्। प्रजापतिमेव। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मै। अस्मै प्रजाम्। प्रजाम् पशून्। प्रजामिति प्र—जाम्। पशून् प्र। प्र जनयति। जनयति यत्। यच्छ्रुणः। श्रुणस्तत्। तत् पुरुषाणाम्। पुरुषाणां रूपम्। रूपय्यत्। यत् तूपरः। तूपरस्तत्। तदश्वानाम्। अश्वानाय्यत्। यदन्यतोदन्। अन्यतोदन् तत्। अन्यतोदन्नित्यन्यतः—दन्। तद् गवाम्। गवाय्यत्। यदव्याः। अव्या इव। इव शफाः। शफास्तत्। तदवीनाम्। अवीनाय्यत्। यदजः। अजस्तत्। तदजानाम्। अजानामेतावन्तः। एतावन्तो वै। वै ग्राम्याः। ग्राम्याः पशवः। पशवस्तान्। तान् रूपेण। ॥ [५] ॥ रूपेणैव। एवाव। अव रुन्धे। रुन्धे सोमापौष्णम्। सोमापौष्णम् त्रैतम्। सोमापौष्णमिति सोमा—पौष्णम्। त्रैतमा। आ लभेत। लभेत पशुकामः। पशुकामो द्वौ। पशुकाम इति पशु—कामः। द्वौ वै। वा अजायै। अजायै स्तनौ। स्तनौ नाना। नानैव। एव द्वौ। द्वावभि। अभि जायेते। जायेते ऊर्जम्। जायेते इति जायेते। ऊर्जम् पुष्टिम्। पुष्टिम् तृतीयः। तृतीयः सोमापूषणौ। सोमापूषणावेव। सोमापूषणाविति सोमा—पूषणौ। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति तौ। तावेव। एवास्मै। अस्मै पशून्। पशून् प्र। प्र जनयतः। जनयतः सोमः। सोमो वै। वै रेतोधाः। रेतोधाः पूषा। रेतोधा इति रेतः—धाः। पूषा पशूनाम्। पशूनाम् प्रजनयिता। प्रजनयिता सोमः। प्रजनयितेति प्र—जनयिता। सोम एव। एवास्मै। अस्मै रेतः। रेतो दधाति। दधाति पूषा। पूषा पशून्। पशून् प्र। प्र जनयति। जनयत्यौदुम्बरः।

औदुम्बरो यूपः । यूपो भवति । भवत्यूर्कः । ऊर्ग्वै । वा उदुम्बरः । उदुम्बर ऊर्कः । ऊर्क पशवः । पशव ऊर्जा । ऊर्जैव । एवास्मै । अस्मा ऊर्जम् । ऊर्जम् पशून् । पशून्व । अव रुन्धे । रुन्ध इति रुन्धे ॥ ॥ [६] ॥

(अप्रदाहाय भवत्येव प्रजाया आमयति वायुमेव नियुत्वतः स्वेन भागधेयेनोप प्रजाकाम स्तान् यूप स्वयोदश च) ॥ १ ॥

★

प्रजापतिः प्रजाः । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । प्रजा असृजत । प्रजा इति प्र—जाः । असृजत ताः । ता अस्मात् । अस्माथ सृष्टाः । सृष्टाः पराचीः । पराचीरायन्न । आयन् ताः । ता वरुणम् । वरुणमगच्छन्न । अगच्छन् ताः । ता अनु । अन्वैत् । ऐत् ताः । ताः पुनः । पुनरयाचत । अयाचत ताः । ता अस्मै । अस्मै न । न पुनः । पुनरददात् । अददाथ सः । सोऽब्रवीत् । अब्रवीद् वरम् । वरं वृणीष्व । वृणीष्वार्थ । अथ मे । मे पुनः । पुनर् देहि । देहीति । इति तासाम् । तासां वरम् । वरमा । आऽलभत । अलभत सः । स कृष्णः । कृष्ण एकशितिपात् । एकशिति, पादभवत् । एकशितिपादित्येक—शितिपात् । अभवद् यः । यो वरुणगृहीतः । वरुणगृहीतः स्यात् । वरुणगृहीत इति वरुण—गृहीतः । स्याथ सः । स एतम् । एतं वारुणम् । वारुणम् कृष्णम् । कृष्ण, मेकशितिपादम् । एकशितिपादमा । एकशितिपादमित्येक—शितिपादम् । आ लभेत । लभेत वरुणम् । वरुणमेव । ॥ [७] ॥ एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति सः । स एव । एवैनम् । एनं वारुणपाशात् । वारुणपाशान् मुञ्चति । वारुणपाशादिति वरुण—पाशात् । मुञ्चति कृष्णः । कृष्ण एकशितिपात् । एकशितिपाद् भवति । एकशितिपादित्येक—शितिपात् । भवति वारुणः । वारुणो हि । ह्येषः । एष देवतया । देवतया समृद्ध्यै । समृद्ध्यै सुवर्भानुः । समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै । सुवर्भानुरासुरः । सुवर्भानुरिति सुवः—भानुः । आसुरः सूर्यम् । सूर्यम् तमसा । तमसाऽविद्धत् । अविद्धत् तस्मै । तस्मै देवाः । देवाः प्रार्थश्चित्तिम् । प्रार्थश्चित्तिमैच्छन्न । ऐच्छन् तस्य । तस्य यत् । यत्, प्रथमम् । प्रथमम् तमः । तमोऽपाघ्नन्न । अपाघ्नन्त्यप—अघ्नन्न । सा कृष्णा । कृष्णा ऽविः । अविर्भवत् । अभवद् यत् । यद् द्वितीयम् । द्वितीयं सा । सा फल्गुनी । फल्गुनी यत् । यत् तृतीयम् । तृतीयं सा । सा बलखी । बलखी यत् । यद्-

अ॒व्य॒स्थात् । अ॒व्य॒स्था॒दपा॒कृन्त॒न्न । अ॒व्य॒स्था॒दित्य॑धि—अ॒स्थात् । अ॒पा॒कृन्त॒न्थ सा । अ॒पा॒कृन्त॒न्नित्य॑प—अ॒कृन्त॒न्न । साऽविः । अ॒विर् व॒शा । व॒शा सम् । ॥ [८] ॥ स॒म॒भवत् । अ॒भवत् ते । ते दे॒वाः । दे॒वा अ॒ब्रुव॒न्न । अ॒ब्रुव॒न् दे॒वप॒शुः । दे॒वप॒शुर्वै । दे॒वप॒शुरिति॑ दे॒व—प॒शुः । वा अ॒यम् । अ॒य॑ सम् । स॒म॒भूत् । अ॒भूत्, कस्मै॑ । कस्मा॑ इ॒मम् । इ॒ममा । आ ल॑प्स्यामहे । ल॒प्स्याम॒ह इति॑ । इत्यथ॑ । अथ॑ वै । वै तर्हि॑ । तर्ह्यल्पा॑ । अल्पा॑ पृथि॒वी । पृथि॒व्यासी॑त् । आसी॒दजा॑ताः । अजा॑ता ओष॒धयः । ओष॒धय॒स्ताम् । तामवि॑म् । अवि॑व्व॒शाम् । व॒शामा॑दित्येभ्यः । आ॒दित्येभ्यः॑ का॒माय॑ । का॒माया॑ । आऽल॑भन्त । अ॒ल॒भन्त॒ ततः॑ । ततो॑ वै । वा अ॒प्रथ॑त । अ॒प्रथ॑त पृथि॒वी । पृथि॒व्यजा॑यन्त । अजा॑यन्तोष॒धयः । ओष॒धयो॑ यः । यः का॒मये॑त । का॒मये॑त प्रथे॑य । प्रथे॑य प॒शुभिः॑ । प॒शुभिः॑ प्र । प॒शुभिरिति॑ प॒शु—भिः॑ । प्र प्र॒जया॑ । प्र॒जया॑ जाये॒य । प्र॒जये॑ति प्र—जया॑ । जा॒येये॑ति । इति॑ सः । स ए॒ताम् । ए॒तामवि॑म् । अवि॑व्व॒शाम् । व॒शामा॑दि॒त्येभ्यः॑ । आ॒दित्येभ्यः॑ का॒माय॑ । का॒माया॑ । ॥ [९] ॥ आ ल॑भेत । ल॒भेता॑दित्यान् । आ॒दि॒त्याने॒व । ए॒व का॒मम् । का॒म॑ सु॒वेन॑ । स्वेन॑ भा॒गधे॑येन । भा॒गधे॑येनोप । भा॒गधे॑येनेति॑ भा॒गधे॑येन । उप॑ धावति । धा॒वति॑ ते । त ए॒व । ए॒वैन॑म् । ए॒नं प्र॑थयन्ति । प्र॑थयन्ति प॒शुभिः॑ । प॒शुभिः॑ प्र । प॒शुभिरिति॑ प॒शु—भिः॑ । प्र प्र॒जया॑ । प्र॒जया॑ जनयन्ति । प्र॒जये॑ति प्र—जया॑ । ज॒नय॑न्त्यसौ । अ॒सावा॑दित्यः । आ॒दित्यो॑ न । न वि । व्य॒रोच॑त । अ॒रोच॑त तस्मै॑ । तस्मै॑ दे॒वाः । दे॒वाः प्राय॑श्चित्तिम् । प्राय॑श्चित्तिमैच्छन्न । ऐ॒च्छन् तस्मै॑ । तस्मा॑ ए॒ताः । ए॒ता म॒ल॒हाः । म॒ल॒हा आ । आ ऽल॑भन्त । अ॒ल॒भन्ता॒ग्नेयी॑म् । आ॒ग्नेयी॑म् कृष्ण॒ग्रीवी॑म् । कृष्ण॒ग्रीवी॑ सं॒हिता॑म् । कृष्ण॒ग्रीवी॑मिति॑ कृष्ण—ग्रीवीम् । स॒ं॒हिता॑मै॒न्द्रीम् । स॒ं॒हिता॑मिति॑ सं—हिताम् । ऐ॒न्द्रीं॑ श्वेताम् । श्वेताम् बा॒र॒हस्प॑त्याम् । बा॒र॒हस्प॑त्याम् ताभिः । ताभि॑रे॒व । ए॒वास्मि॑न्न । अ॒स्मिन् रुच॑म् । रुच॑मदधुः । अ॒दधु॑र यः । यो ब्र॒ह्मव॑र्चसका॒मः । ब्र॒ह्मव॑र्चसका॒मः स्यात् । ब्र॒ह्मव॑र्चसका॒म इति॑ ब्र॒ह्मव॑र्चस—का॒मः । स्यात् तस्मै॑ । तस्मा॑ ए॒ताः । ए॒ता म॒ल॒हाः । म॒ल॒हा आ । आ ल॑भेत । ल॒भेता॒ग्नेयी॑म् । ॥ [१०] ॥ आ॒ग्नेयी॑म् कृष्ण॒ग्रीवी॑म् । कृष्ण॒ग्रीवी॑ सं॒हिता॑म् । कृष्ण॒ग्रीवी॑मिति॑ कृष्ण—ग्रीवीम् । स॒ं॒हिता॑मै॒न्द्रीम् । स॒ं॒हिता॑मिति॑ सं—हिताम् । ऐ॒न्द्रीं॑ श्वेताम् । श्वेताम् बा॒र॒हस्प॑त्याम् । बा॒र॒हस्प॑त्यामे॒ताः । ए॒ता ए॒व । ए॒व दे॒वताः॑ । दे॒वताः॑ स्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒गधे॑येन । भा॒गधे॑येनोप । भा॒गधे॑येनेति॑

भाग—धेयेन। उप धावति। धावति ताः। ता एव। एवास्मिन्न। अस्मिन् ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्म-
वर्चसम् दधति। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। दधति ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चस्येव। ब्रह्मवर्च-
सीति ब्रह्म—वर्चसी। एव भवति। भवति वसन्ता। वसन्ता प्रातः। प्रातराग्नेयीम्। आग्नेयीम्
कृष्णाग्नीवीम्। कृष्णाग्नीवीमा। कृष्णाग्नीवीमिति कृष्ण—ग्नीवीम्। आ लभेत। लभेत ग्रीष्मे।
ग्रीष्मे मद्ध्यन्दिने। मद्ध्यन्दिने संहिताम्। संहितामैन्द्रीम्। संहितामिति सं—हिताम्।
ऐन्द्रीः शरदि। शरद्यपराह्णे। अपराह्णे श्वेताम्। अपराह्ण इत्यपर—अह्णे। श्वेताम् बारहस्पत्याम्।
बारहस्पत्याम् त्रीणि। त्रीणि वै। वा आदित्यस्य। आदित्यस्य तेजांसि। तेजांसि वसन्ता।
वसन्ता प्रातः। प्रातरुग्रीष्मे। ग्रीष्मे मद्ध्यन्दिने। मद्ध्यन्दिने शरदि। शरद्यपराह्णे। अपराह्णे
यावन्ति। अपराह्ण इत्यपर—अह्णे। यावन्त्येव। एव तेजांसि। तेजांसि तानि। तान्येव।
एवाव। ॥ [११] ॥ अव रुन्धे। रुन्धे सव्वथसरम्। सव्वथसरम् पर्यालभ्यन्ते। सव्वथसरमिति
सं—वथसरम्। पर्यालभ्यन्ते सव्वथसरः। पर्यालभ्यन्त इति परि—आलभ्यन्ते। सव्वथसरो वै।
सव्वथसर इति सं—वथसरः। वै ब्रह्मवर्चसस्य। ब्रह्मवर्चसस्य प्रदाता। ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म—
वर्चसस्य। प्रदाता सव्वथसरः। प्रदातेति प्र—दाता। सव्वथसर एव। सव्वथसर इति सम्—
वथसरः। एवास्मै। अस्मै ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसम् प्र। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। प्र
यच्छति। यच्छति ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चस्येव। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। एव भवति। भवति
गर्भिणयः। गर्भिणयो भवन्ति। भवन्तीन्द्रियम्। इन्द्रियवै। वै गर्भः। गर्भ इन्द्रियम्। इन्द्रि-
यमेव। एवास्मिन्न। अस्मिन् दधति। दधति सारस्वतीम्। सारस्वतीम् मेषीम्। मेषीमा। आ
लभेत। लभेत यः। य ईश्वरः। ईश्वरो वाचः। वाचो वदितोः। वदितोः सन्न। सन् वाचम्। वाचम्
न। न वदेत्। वदेद् वाक्। वाग् वै। वै सरस्वती। सरस्वती सरस्वतीम्। सरस्वतीमेव। एव
स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सा।
सैव। एवास्मिन्न। अस्मिन् वाचम्। ॥ [१२] ॥ वाचम् दधाति। दधाति प्रवदिता। प्रवदिता
वाचः। प्रवदितेति प्र—वदिता। वाचो भवति। भवत्यपन्नदती। अपन्नदती भवति। अपन्नद-
तीत्यपन्न—दती। भवति तस्मात्। तस्मान्, मनुष्याः। मनुष्याः सर्वा। सर्वाव्वाचम्। वाचव्व-
दन्ति। वदन्त्याग्नेयम्। आग्नेयं कृष्णाग्नीवम्। कृष्णाग्नीवमा। कृष्णाग्नीवमिति कृष्ण—ग्नीवम्। आ

ल॒भेत॒ । ल॒भेत॒ सौ॒म्यम् । सौ॒म्यम् ब॒भ्रुम् । ब॒भ्रुम् ज्यो॒गाम॒यावी॒ । ज्यो॒गाम॒याव्य॒ग्निम् । ज्यो॒गा-
मा॒यावी॒ति॒ ज्योक्—आ॒मया॒वी॒ । अ॒ग्नि॒वै । वा ए॒तस्य॒ । ए॒तस्य॒ शरी॑रम् । शरी॑रम् गच्छ॒ति ।
गच्छ॒ति सोम॑म् । सोम॑ र॒सः । र॒सो य॒स्य । य॒स्य ज्योक् । ज्यो॒गाम॒यति॒ । आ॒मय॑त्य॒ग्नेः । अ॒ग्ने-
रे॒व । ए॒वास्य॑ । अ॒स्य शरी॑रम् । शरी॑रम् नि॒ष्क्री॒णाति॒ । नि॒ष्क्री॒णाति॒ सोमा॑त् । नि॒ष्क्री॒णातीति॑
निः—क्री॒णाति॑ । सोमा॑द् र॒सम् । र॒समु॒त । उ॒त यदि॑ । यदी॒तासुः॑ । इ॒तासु॑रु॒ भव॑ति । इ॒तासु॑रि-
ती॒त—अ॒सुः । भव॑ति जी॒वति॒ । जी॒वत्ये॒व । ए॒व सौ॒म्यम् । सौ॒म्यम् ब॒भ्रुम् । ब॒भ्रुमा॒ । आ ल॒भेत॒ ।
ल॒भेता॒ग्नेय॑म् । आ॒ग्नेय॑म् कृ॒ष्णग्री॑वम् । कृ॒ष्णग्री॑वम् प्र॒जाका॑मः । कृ॒ष्णग्री॑वमि॒ति कृ॒ष्ण—ग्री॒वम् ।
प्र॒जाका॑मः सोम॑ः । प्र॒जाका॑म इति॑ प्र॒जा—का॑मः । सोमो॒ वै ॥ [१३] ॥ वै रे॒तोधाः॑ । रे॒तोधा
अ॒ग्निः । रे॒तोधा इति॑ रे॒तः—धाः । अ॒ग्निः प्र॒जाना॑म् । प्र॒जाना॑म् प्र॒जन॑यि॒ता । प्र॒जाना॑मि॒ति प्र—
जा॒नाम् । प्र॒जन॑यि॒ता सोम॑ः । प्र॒जन॑यि॒तेति॑ प्र—ज॒नयि॑ता । सोम॑ ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै रे॒तः ।
रे॒तो द॒धाति॑ । द॒धात्य॑ग्निः । अ॒ग्निः प्र॒जाम् । प्र॒जाम् प्र । प्र॒जामि॑ति॒ प्र—जा॑म् । प्र ज॒नय॑ति । ज॒न-
य॑ति वि॒न्दते॑ । वि॒न्दते॑ प्र॒जाम् । प्र॒जामा॑ग्नेयम् । प्र॒जामि॑ति॒ प्र—जा॑म् । आ॒ग्नेय॑म् कृ॒ष्णग्री॑वम् ।
कृ॒ष्णग्री॑वमा॒ । कृ॒ष्णग्री॑वमि॒ति कृ॒ष्ण—ग्री॒वम् । आ ल॒भेत॒ । ल॒भेत॒ सौ॒म्यम् । सौ॒म्यम् ब॒भ्रुम् ।
ब॒भ्रुय्यः॑ । यो ब्रा॒ह्मणः॑ । ब्रा॒ह्मणो वि॒द्याम् । वि॒द्याम॑नूच्य । अ॒नूच्य न । अ॒नूच्येत्य॑नु—उच्य ।
न वि॒रोचे॑त् । वि॒रोचे॑त् यत् । वि॒रोचे॑तेति॑ वि—रो॒चेत् । यदा॑ग्नेयः । आ॒ग्नेयो भ॑वति । भ॒वति
तेजः॑ । तेज॑ ए॒व । ए॒वास्मि॑न्न । अ॒स्मिन् ते॒न । ते॒न द॒धाति॑ । द॒धाति॑ यत् । यथ॑ सौ॒म्यः । सौ॒म्यो
ब्र॒ह्मव॑र्च॒सम् । ब्र॒ह्मव॑र्च॒सम् ते॒न । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समि॑ति॒ ब्रह्म—व॑र्च॒सम् । ते॒न कृ॒ष्णग्री॑वः । कृ॒ष्णग्री॑व
आ॒ग्नेयः॑ । कृ॒ष्णग्री॑व इति॑ कृ॒ष्ण—ग्री॒वः । आ॒ग्नेयो भ॑वति । भ॒वति त॑मः । त॑म ए॒व । ए॒वास्मा॑त् ।
अ॒स्माद॑प । अ॒प ह॑न्ति । ह॒न्ति श्वे॒तः । श्वे॒तो भ॑वति । भ॒वति रु॑च॒म् ॥ [१४] ॥ रु॑च॒मे॒व ।
ए॒वास्मि॑न्न । अ॒स्मिन् द॒धाति॑ । द॒धाति॑ ब॒भ्रुः । ब॒भ्रुः सौ॒म्यः । सौ॒म्यो भ॑वति । भ॒वति ब्र॒ह्मव॑-
र्च॒सम् । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समे॒व । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समि॑ति॒ ब्रह्म—व॑र्च॒सम् । ए॒वास्मि॑न्न । अ॒स्मिन् त्वि॑षि॒म् । त्वि॑षि॒म्
द॒धाति॑ । द॒धात्या॑ग्नेयम् । आ॒ग्नेय॑म् कृ॒ष्णग्री॑वम् । कृ॒ष्णग्री॑वमा॒ । कृ॒ष्णग्री॑वमि॒ति कृ॒ष्ण—ग्री॒वम् ।
आ ल॒भेत॒ । ल॒भेत॒ सौ॒म्यम् । सौ॒म्यम् ब॒भ्रुम् । ब॒भ्रुमा॑ग्नेयम् । आ॒ग्नेय॑म् कृ॒ष्णग्री॑वम् । कृ॒ष्णग्री॑वम्
पुरो॒धाया॑म् । कृ॒ष्णग्री॑वमि॒ति कृ॒ष्ण—ग्री॒वम् । पुरो॒धाया॑ऽऽ स्पर्द्ध॑मानः । पुरो॒धाया॑मि॒ति पुरः—

धाया॑म् । स्प॒र्द्ध॑मान आ॒ग्नेयः । आ॒ग्नेयो वै । वै ब्रा॑ह्मणः । ब्रा॒ह्मणः सौ॒म्यः । सौ॒म्यो रा॑ज॒न्यः ।
रा॒ज॒न्योऽभि॑तः । अ॒भि॒तः सौ॒म्यम् । सौ॒म्यमा॑ग्नेयौ । आ॒ग्नेयौ भ॑वतः । भ॒वत॒स्तेज॑सा । तेज॑सैव ।
ए॒व ब्र॑ह्मणा । ब्र॒ह्म॒णोभ॑यतः । उ॒भय॑तो रा॒ष्ट्रम् । रा॒ष्ट्रम् परि॑ । परि॑ गृह्णाति । गृह्णा॒त्येक॑धा । ए॒क॒धा
स॒मावृ॑ड्क्ते । ए॒क॒धेत्ये॑क—धा । स॒मावृ॑ड्क्ते पुरः । स॒मावृ॑ड्क्त इति सं—आवृ॑ड्क्ते । पुर ए॒नम् ।
ए॒नम् द॒धते । द॒धत॒ इति॑ दधते ॥ ॥ [१५] ॥

(ल॒भेत॒ वरु॑णं व॒शौ ताम॑र्वि॒व्व॒शामा॑दित्येभ्यः कामा॒य म॒ल॒हा आ ल॑भेत॒ तान्ये॒व सैवा॑स्मिन्थ॒ सोमः॑ स्वे॒तो भ॑वति
त्रि॒च॒त्वारि॑ंशच्च) ॥ २ ॥

★

दे॒वा॒सुरा॑ ए॒षु । दे॒वा॒सुरा॑ इति॑ दे॒व—अ॒सुराः । ए॒षु लो॒केषु॑ । लो॒केष्व॑स्प॒र्द्धन्त॑ । अ॒स्प॒र्द्धन्त॑ सः ।
स ए॒तम् । ए॒त॒व्वि॑ष्णुः । वि॒ष्णुर्वा॒म॒नम् । वा॒म॒न॒मप॑श्यत् । अ॒प॒श्यत् तम् । त॒ऽस्वायै॑ । स्वायै॑
दे॒वता॑यै । दे॒वता॑या आ । आ ऽल॑भत । अ॒ल॒भत॒ ततः॑ । ततो॒ वै । वै सः । स इ॒मान् । इ॒माँल्लो॒कान् ।
लो॒कान॑भि । अ॒भ्य॒जय॑त् । अ॒जय॑द् वैष्ण॒वम् । वैष्ण॒व॒व्वा॒म॒नम् । वा॒म॒न॒मा । आ ल॑भेत । ल॒भेत॒
स्प॒र्द्ध॑मानः । स्प॒र्द्ध॑मानो वि॒ष्णुः । वि॒ष्णुरे॒व । ए॒व भू॒त्वा । भू॒त्वेमा॑न् । इ॒माँल्लो॒कान् । लो॒कान॑भि ।
अ॒भि ज॑यति । ज॒यति॒ वि॒षमे॑ । वि॒षम॒ आ । वि॒षम॒ इति॑ वि—स॒मे । आ ल॑भेत । ल॒भेत॒ वि॒षमाः॑ ।
वि॒षमा॒ इव । वि॒षमा॒ इति॑ वि—स॒माः । इ॒व हि । ही॒मे । इ॒मे लो॒काः । लो॒काः स॒मृ॒द्ध्यै । स॒मृ॒द्ध्या
इन्द्रा॑य । स॒मृ॒द्धा इति॑ सं—ऋ॒द्ध्यै । इन्द्रा॑य म॒न्युम॑ते । म॒न्युम॑ते म॒नस्व॑ते । म॒न्युम॑त इति॑ म॒न्यु—
म॑ते । म॒नस्व॑ते ल॒लाम॑म् । ल॒लाम॑म् प्रा॒शृङ्ग॑म् । प्रा॒शृङ्ग॑मा । आ ल॑भेत । ल॒भेत॒ स॒ङ्ग्रा॑मे ।
स॒ङ्ग्रा॑मे स॒य्य॑त्ते । स॒ङ्ग्रा॑म इति॑ स॒म—ग्रा॑मे ॥ [१६] ॥ स॒य्य॑त्त इन्द्रि॒येण॑ । स॒य्य॑त्त इति॑
सं—य॑त्ते । इन्द्रि॒येण॑ वै । वै म॒न्युना॑ । म॒न्युना॑ म॒नसा॑ । म॒नसा॑ स॒ङ्ग्रा॑मम् । स॒ङ्ग्रा॑मम् ज॑यति ।
स॒ङ्ग्रा॑ममि॒ति सं—ग्रा॑मम् । ज॒यती॑न्द्रम् । इन्द्र॑मे॒व । ए॒व म॑न्युम॒न्तम् । म॒न्युम॑न्तम् म॒नस्व॑न्तम् ।
म॒न्युम॑न्तमि॒ति म॑न्यु—म॒न्तम् । म॒नस्व॑न्त॒ऽस्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न । भा॒ग॒धेये॑नोप । भा॒ग॒धेये॑-
नेति॑ भा॒ग—धेये॑न । उप॑ धावति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मि॑न् । अ॒स्मिन्निन्द्रि॒यम् । इन्द्रि॒यम्
म॒न्युम् । म॒न्युम् म॑नः । म॒नो द॑धाति । द॒धाति॒ जय॑ति । ज॒यति॒ तम् । त॒ऽस॒ङ्ग्रा॑मम् । स॒ङ्ग्रा॑म-
मिन्द्रा॑य । स॒ङ्ग्रा॑ममि॒ति सं—ग्रा॑मम् । इन्द्रा॑य म॒रुत्व॑ते । म॒रुत्व॑ते पृ॒श्नि॒जस॑वथम् । पृ॒श्नि॒जस॑-

वथमा । पृश्नि॒स॒वथमि॒ति पृश्नि॒—स॒वथम् । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ ग्राम॑कामः । ग्राम॑काम॒ इन्द्र॑म् ।
 ग्राम॑काम॒ इति॒ ग्राम॑—कामः । इन्द्र॑मेव । ए॒व म॒रुत्व॑न्तम् । म॒रुत्व॑न्त॒ऽऽ स्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न ।
 भा॒ग॒धेये॑नोप । भा॒ग॒धेये॑नेति॒ भाग॑—धेये॑न । उप॑ धावति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै
 स॒जा॒तान् । स॒जा॒तान् प्र । स॒जा॒तानि॒ति स—जा॒तान् । प्र य॑च्छति । य॒च्छति॒ ग्रामी॑ । ग्राम्ये॑व । ए॒व
 भ॑वति । भ॒वति॒ यत् । यदृ॒षभः॑ । ऋ॒षभ॑स्तेन । तेनै॒न्द्रः । ॥ [१७] ॥ ऐन्द्रो॑ यत् । यत् पृश्निः ।
 पृश्नि॒स्तेन॑ । तेन॑ मा॒रुतः॑ । मा॒रुतः॑ स॒मृद्ध्यै॑ । स॒मृद्ध्यै॑ प॒श्चात् । स॒मृद्ध्या॑ इति॒ सं—ऋ॒द्ध्यै॑ ।
 प॒श्चात् पृश्नि॒स॒वथः॑ । पृश्नि॒स॒वथो॑ भ॑वति । पृश्नि॒स॒वथ॑ इति॒ पृश्नि॒—स॒वथः॑ । भ॑वति॒ प॒श्चाद॒-
 न्व॒वसा॑यिनीम् । प॒श्चाद॒न्व॒वसा॑यिनीमे॒व । प॒श्चाद॒न्व॒वसा॑यिनीमि॒ति प॒श्चात्—अ॒न्व॒वसा॑यिनीम् ।
 ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै वि॒शम् । वि॒शम् क॑रोति । क॒रोति॒ सौम्य॑म् । सौम्य॑म् ब॒भ्रुम् । ब॒भ्रुमा॑ । आ ल॒भेत ।
 ल॒भेता॑न्नकामः । अ॒न्नकामः॑ सौम्य॑म् । अ॒न्नकाम॑ इत्य॒न्न—कामः॑ । सौम्य॑वै । वा अ॒न्नम् । अ॒न्न॒-
 सोम॑म् । सोम॑मे॒व । ए॒व स्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न । भा॒ग॒धेये॑नोप । भा॒ग॒धेये॑नेति॒ भाग॑—धेये॑न । उप॑
 धावति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मा अ॒न्नम् । अ॒न्नम् प्र । प्र य॑च्छति । य॒च्छत्य॒न्नादः॑ ।
 अ॒न्नाद॑ ए॒व । अ॒न्नाद॑ इत्य॒न्न—अ॒दः । ए॒व भ॑वति । भ॒वति॒ ब॒भ्रुः । ब॒भ्रुर् भ॑वति । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद्
 वै । वा अ॒न्नस्य॑ । अ॒न्नस्य॑ रू॒पम् । रू॒प॒॒ स॒मृद्ध्यै॑ । स॒मृद्ध्यै॑ सौम्य॑म् । स॒मृद्ध्या॑ इति॒ सं—ऋ॒द्ध्यै॑ ।
 सौम्य॑म् ब॒भ्रुम् । ब॒भ्रुमा॑ । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ यम् । यम॑लम् । अल॑रा॒ज्याय॑ । ॥ [१८] ॥
 रा॒ज्याय॑ स॒न्तम् । स॒न्त॒॒ रा॒ज्यम् । रा॒ज्यम् न॑ । नोप॑नमेत् । उ॒प॒नमे॑त् सौम्य॑म् । उ॒प॒नमे॑दित्युप॑-
 नमे॑त् । सौम्य॑वै । वै रा॒ज्यम् । रा॒ज्य॒॒ सोम॑म् । सोम॑मे॒व । ए॒व स्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न । भा॒ग॒धे-
 ये॑नोप । भा॒ग॒धेये॑नेति॒ भाग॑—धेये॑न । उप॑ धावति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै रा॒ज्यम् ।
 रा॒ज्यम् प्र । प्र य॑च्छति । य॒च्छत्यु॑प । उपै॑नम् । ए॒न॒॒ रा॒ज्यम् । रा॒ज्यम् न॑मति । न॒मति॒ ब॒भ्रुः ।
 ब॒भ्रुर् भ॑वति । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद् वै । वै सोम॑स्य । सोम॑स्य रू॒पम् । रू॒प॒॒ स॒मृद्ध्यै॑ । स॒मृद्ध्या॑
 इन्द्रा॑य । स॒मृद्ध्या॑ इति॒ सं—ऋ॒द्ध्यै॑ । इन्द्रा॑य वृ॒त्रतुरे॑ । वृ॒त्रतुरे॑ ल॒लाम॑म् । वृ॒त्रतुर॑ इति॒ वृत्र॑—तुरे॑ ।
 ल॒लाम॑म् प्रा॒शृङ्ग॑म् । प्रा॒शृङ्ग॑मा । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ ग॒तश्रीः॑ । ग॒तश्रीः॑ प्र॒तिष्ठा॑कामः । ग॒त-
 श्री॑रिति॒ ग॒त—श्रीः॑ । प्र॒तिष्ठा॑कामः पा॒प्मान॑म् । प्र॒तिष्ठा॑काम॒ इति॒ प्र॒तिष्ठा॑—कामः॑ । पा॒प्मान॑मे॒व ।
 ए॒व वृ॒त्रम् । वृ॒त्रम् ती॒र्त्वा । ती॒र्त्वा प्र॒तिष्ठा॑म् । प्र॒तिष्ठा॑म् ग॑च्छति । प्र॒तिष्ठा॑मिति॒ प्रति॑—स्था॒म् ।

गच्छतीन्द्राय। इन्द्रायाभिमातिघ्ने। अभिमातिघ्ने ललामम्। अभिमातिघ्न इत्यभिमाति—घ्ने।
ललामम् प्राशृङ्गम्। प्राशृङ्गमा। आ लभेत। ॥ [१९] ॥ लभेत यः। यः पाप्मना। पाप्मना
गृहीतः। गृहीतः स्यात्। स्यात्, पाप्मा। पाप्मा वै। वा अभिमातिः। अभिमातिरिन्द्रम्। अभि-
मातिरित्यभि—मातिः। इन्द्रमेव। एवाभिमातिहनम्। अभिमातिहनः स्वेन। अभिमातिहनमि-
त्यभिमाति—हनम्। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति।
धावति सः। स एव। एवास्मात्। अस्मात् पाप्मानम्। पाप्मानमभिमातिम्। अभिमातिम् प्र।
अभिमातिमित्यभि—मातिम्। प्र णुदते। नुदत इन्द्राय। इन्द्राय वज्रिणे। वज्रिणे ललामम्।
ललामम् प्राशृङ्गम्। प्राशृङ्गमा। आ लभेत। लभेत यम्। यमलम्। अलं राज्याय।
राज्याय सन्तम्। सन्तं राज्यम्। राज्यम् न। नोपनमेत्। उपनमेदिन्द्रम्। उपनमेदित्युप-
नमेत्। इन्द्रमेव। एव वज्रिणम्। वज्रिणः स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति
भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मै। अस्मै वज्रम्। वज्रम् प्र। प्र यच्छति।
यच्छति सः। स एनम्। एनव्वज्रः। वज्रो भूत्यै। भूत्या इन्धे। इन्धे उप। उपैनम्। एनं राज्यम्।
राज्यम् नमति। नमति ललामः। ललामः प्राशृङ्गः। प्राशृङ्गो भवति। भवत्येतत्। एतद् वै।
वै वज्रस्य। वज्रस्य रूपम्। रूपं समृद्ध्यै। समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै ॥ [२०] ॥

(सङ्ग्रामे तेना लं मभिमातिघ्ने ललामं प्राशृङ्गमै नं पञ्चदश च)

॥ ३ ॥

★

असावादित्यः। आदित्यो न। न वि। व्यरोचत। अरोचत तस्मै। तस्मै देवाः। देवाः
प्रायश्चित्तिम्। प्रायश्चित्तिमैच्छन्न। ऐच्छन्, तस्मै। तस्मा एताम्। एताम् दशर्षभाम्। दशर्ष-
भामा। दशर्षभामिति दश—ऋषभाम्। आऽलभन्त। अलभन्त तया। तयैव। एवास्मिन्न।
अस्मिन् रुचम्। रुचमदधुः। अदधुर् यः। यो ब्रह्मवर्चसकामः। ब्रह्मवर्चसकामः स्यात्। ब्रह्म-
वर्चसकाम इति ब्रह्मवर्चस—कामः। स्यात् तस्मै। तस्मा एताम्। एताम् दशर्षभाम्। दश-
र्षभामा। दशर्षभामिति दश—ऋषभाम्। आ लभेत। लभेतामुम्। अमुमेव। एवादित्यम्।
आदित्यः स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति।
धावति सः। स एव। एवास्मिन्न। अस्मिन् ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसम् दधाति। ब्रह्मवर्चस-

मिति ब्रह्म—वर्चसम्। दधाति ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चस्येव। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। एव भवति। भवति वसन्ता। वसन्ता प्रातः। प्रातस्त्रीन्। त्रील्ललामान्। ललामाना। आ लभेत। लभेत ग्रीष्मे। ग्रीष्मे मद्ध्यन्दिने। मद्ध्यन्दिने त्रीन्। ॥ [२१] ॥ त्रीञ्छितिपृष्ठान्। शितिपृ-
ष्ठाञ्छरदि। शितिपृष्ठानिति शिति—पृष्ठान्। शरद्यपराह्णे। अपराह्णे त्रीन्। अपराह्ण इत्यपर—
अह्णे। त्रीञ्छितिवारान्। शितिवारान् त्रीणि। शितिवारानिति शिति—वारान्। त्रीणि वै। वा
आदित्यस्य। आदित्यस्य तेजांसि। तेजांसि वसन्ता। वसन्ता प्रातः। प्रातर् ग्रीष्मे। ग्रीष्मे
मद्ध्यन्दिने। मद्ध्यन्दिने शरदि। शरद्यपराह्णे। अपराह्णे यावन्ति। अपराह्ण इत्यपर—अह्णे।
यावन्त्येव। एव तेजांसि। तेजांसि तानि। तान्येव। एवाव। अव रुन्धे। रुन्धे त्रयस्त्रयः।
त्रयस्त्रय आ। त्रयस्त्रय इति त्रयः—त्रयः। आ लभ्यन्ते। लभ्यन्ते ऽभिपूर्वम्। अभिपूर्वमेव।
अभिपूर्वमित्यभि—पूर्वम्। एवास्मिन्न। अस्मिन्, तेजः। तेजो दधाति। दधाति सँव्वथ्सरम्।
सँव्वथ्सरं पर्यालभ्यन्ते। सँव्वथ्सरमिति सं—वथ्सरम्। पर्यालभ्यन्ते सँव्वथ्सरः। पर्यालभ्यन्त
इति परि—आलभ्यन्ते। सँव्वथ्सरो वै। सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। वै ब्रह्मवर्चसस्य। ब्रह्म-
वर्चसस्य प्रदाता। ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म—वर्चसस्य। प्रदाता सँव्वथ्सरः। प्रदातेति प्र—दाता।
सँव्वथ्सर एव। सँव्वथ्सर इति सं—वथ्सरः। एवास्मै। अस्मै ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसम् प्र।
ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। प्र यच्छति। यच्छति ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चस्येव। ब्रह्मवर्च-
सीति ब्रह्म—वर्चसी। एव भवति। भवति सँव्वथ्सरस्य। सँव्वथ्सरस्य परस्तात्। सँव्वथ्सर-
स्येति सं—वथ्सरस्य। परस्तात्, प्राजापत्यम्। प्राजापत्यम् कद्रुम्। प्राजापत्यमिति प्राजा—
पत्यम्। कद्रुमा। ॥ [२२] ॥ आ लभेत। लभेत प्रजापतिः। प्रजापतिः सर्वाः। प्रजापति-
रिति प्रजा—पतिः। सर्वा देवताः। देवता देवतासु। देवतास्वेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठति।
तिष्ठति यदि। यदि बिभीयात्। बिभीयाद् दुश्चर्मा। दुश्चर्मा भविष्यामि। दुश्चर्मेति दुः—चर्मा।
भविष्यामीति। इति सोमापौष्णम्। सोमापौष्णः श्यामम्। सोमापौष्णमिति सोमा—पौष्णम्।
श्याममा। आ लभेत। लभेत सौम्यः। सौम्यो वै। वै देवतया। देवतया पुरुषः। पुरुषः पौष्णाः।
पौष्णाः पशवः। पशवः स्वया। स्वयैव। एवास्मै। अस्मै देवतया। देवतया पशुभिः। पशुभि
स्त्वचम्। पशुभिरिति पशु—भिः। त्वचम् करोति। करोति न। न दुश्चर्मा। दुश्चर्मा भवति।

दुश्चर्मैति दुः—चर्मा। भवति देवाः। देवाश्च। च वै। वै यमः। यमश्च। चास्मिन्न। अस्मिँल्लोके।
लोकेऽस्पृष्टन्त। अस्पृष्टन्त सः। स यमः। यमो देवानाम्। देवानामिन्द्रियम्। इन्द्रियवैर्यम्।
वीर्यमयुवत। अयुवत तत्। तद् यमस्य। यमस्य यमत्वम्। ॥ [२३] ॥ यमत्वं ते। यमत्व-
मिति यम—त्वम्। ते देवाः। देवा अमन्यन्त। अमन्यन्त यमः। यमो वै। वा इदम्। इद-
मभूत्। अभूद् यत्। यद् वयम्। वयङ् स्मः। स्म इति। इति ते। ते प्रजापतिम्। प्रजापति-
मुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपाधावन्न। अधावन्थ सः। स एतौ। एतौ प्रजापतिः।
प्रजापति, रात्मनः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। आत्मन उरुष्वशौ। उरुष्वशौ निः। उरुष्व-
वशावित्युरुष्व—वशौ। निरमिमीत। अमिमीत् ते। ते देवाः। देवा वैष्णावरुणीम्। वैष्णाव-
रुणीव्वशाम्। वैष्णावरुणीमिति वैष्णा—वरुणीम्। वशामा। आ ऽलभन्त। अलभन्तैन्द्रम्।
ऐन्द्रमुख्वाणाम्। उरुष्वणं तम्। तव्वरुणेन। वरुणेनैव। एव ग्राहयित्वा। ग्राहयित्वा विष्णुना।
विष्णुना यज्ञेन। यज्ञेन प्र। प्राणुदन्त। अनुदन्तैन्द्रेण। ऐन्द्रेणैव। एवास्य। अस्येन्द्रियम्। इन्द्रि-
यमवृञ्चत। अवृञ्चत यः। यो भ्रातृव्यवान्। भ्रातृव्यवान्थ स्यात्। भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य—वान्।
स्याथ सः। स स्पृष्टमानः। स्पृष्टमानो वैष्णावरुणीम्। वैष्णावरुणीव्वशाम्। वैष्णावरुणीमिति
वैष्णा—वरुणीं। ॥ [२४] ॥ वशामा। आ लभेत। लभेतैन्द्रम्। ऐन्द्रमुख्वाणाम्। उरुष्वणव्व-
रुणेन। वरुणेनैव। एव भ्रातृव्यम्। भ्रातृव्यं ग्राहयित्वा। ग्राहयित्वा विष्णुना। विष्णुना यज्ञेन।
यज्ञेन प्र। प्र णुदते। नुदत ऐन्द्रेण। ऐन्द्रेणैव। एवास्य। अस्येन्द्रियम्। इन्द्रियव्वृङ्क्ते। वृङ्क्ते
भवति। भवत्यात्मना। आत्मना परा। पराऽस्य। अस्य भ्रातृव्यः। भ्रातृव्यो भवति। भव-
तीन्द्रः। इन्द्रो वृत्रम्। वृत्रमहन्न। अहन् तम्। तव्वृत्रः। वृत्रो हतः। हतः षोडशभिः। षोडशभिर्
भोगैः। षोडशभिरिति षोडश—भिः। भोगैरसिनात्। असिनात् तस्य। तस्य वृत्रस्य। वृत्रस्य
शीर्षतः। शीर्षतो गावः। गाव उत्। उदायन्न। आयन् ताः। ता वैदेह्यः। वैदेह्यो ऽभवन्न।
अभवन् तासाम्। तासामृषभः। ऋषभो जघने। जघनेऽनु। अनूत्। उदैत्। ऐत् तम्। तमिन्द्रः।
इन्द्रो ऽचायत्। ॥ [२५] ॥ अचायथ सः। सो ऽमन्यत। अमन्यत यः। यो वै। वा इमम्।
इममालभेत। आलभेत मुच्येत। आलभेतेत्या—लभेत। मुच्येतास्मात्। अस्मात् पाप्मनः।
पाप्मन इति। इति सः। स आग्नेयम्। आग्नेयं कृष्णग्रीवम्। कृष्णग्रीवमा। कृष्णग्रीवमिति

कृष्ण—ग्रीवम् । आऽलभत । अलभतैन्द्रम् । ऐन्द्रमृषभम् । ऋषभं तस्य । तस्याग्निः । अग्निरेव ।
 एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोपसृतः । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उपसृतः षोड-
 शधा । उपसृत इत्युप—सृतः । षोडशधा वृत्रस्य । षोडशधेति षोडश—धा । वृत्रस्य भोगान् ।
 भोगानपि । अप्यदहत् । अदहदैन्द्रेण । ऐन्द्रेणैन्द्रियम् । इन्द्रियमात्मन् । आत्मन् धत्त । अधत्त
 यः । यः पाप्मना । पाप्मना गृहीतः । गृहीतः स्यात् । स्याथ सः । स आग्नेयम् । आग्नेयं कृष्ण-
 ग्रीवम् । कृष्णग्रीवमा । कृष्णग्रीवमिति कृष्ण—ग्रीवम् । आ लभेत । लभेतैन्द्रम् । ऐन्द्रमृषभम् ।
 ऋषभमग्निः । अग्निरेव । एवास्य । अस्य स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोपसृतः । भाग-
 धेयेनेति भाग—धेयेन । उपसृतः पाप्मानम् । उपसृत इत्युप—सृतः । ॥ [२६] ॥ पाप्मान-
 मपि । अपि दहति । दहत्यैन्द्रेण । ऐन्द्रेणैन्द्रियम् । इन्द्रियमात्मन् । आत्मन् धत्ते । धत्ते मुच्यते ।
 मुच्यते पाप्मनः । पाप्मनो भवति । भवत्येव । एव द्यावापृथिव्याम् । द्यावापृथिव्याम् धेनुम् ।
 द्यावापृथिव्यामिति द्यावा—पृथिव्याम् । धेनुमा । आ लभेत । लभेत ज्योगपरुद्धः । ज्योगपरुद्धो
 ऽनयोः । ज्योगपरुद्ध इति ज्योक्—अपरुद्धः । अनयोरुहि । हि वै । वा एषः । एषोऽप्रतिष्ठितः ।
 अप्रतिष्ठितोऽथ । अप्रतिष्ठित इत्यप्रति—स्थितः । अथैषः । एष ज्योक् । ज्योगपरुद्धः । अपरुद्धो
 द्यावापृथिवी । अपरुद्ध इत्यप—रुद्धः । द्यावापृथिवी एव । द्यावापृथिवी इति द्यावा—पृथिवी ।
 एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति
 ते । ते एव । ते इति ते । एवैनम् । एनम् प्रतिष्ठाम् । प्रतिष्ठाम् गमयतः । प्रतिष्ठामिति प्रति—स्थाम् ।
 गमयतः प्रति । प्रत्येव । एव तिष्ठति । तिष्ठति पर्यारिणी । पर्यारिणी भवति । भवति पर्यारी ।
 पर्यारीव । इव हि । ह्येतस्य । एतस्य राष्ट्रम् । राष्ट्र्यः । यो ज्योगपरुद्धः । ज्योगपरुद्धः समृद्ध्यै ।
 ज्योगपरुद्ध इति ज्योक्—अपरुद्धः । समृद्ध्यै वायव्यम् । समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै । वायव्य-
 व्वथ्सम् । ॥ [२७] ॥ वथ्समा । आ लभेत । लभेत वायुः । वायुर् वै । वा अनयोः । अनयोर
 वथ्सः । वथ्स इमे । इमे वै । वा एतस्मै । एतस्मै लोकाः । लोका अपशुष्काः । अपशुष्का विट् ।
 अपशुष्का इत्यप—शुष्काः । विडपशुष्का । अपशुष्काऽथ । अपशुष्केत्यप—शुष्का । अथैषः ।
 एष ज्योक् । ज्योगपरुद्धः । अपरुद्धो वायुम् । अपरुद्ध इत्यप—रुद्धः । वायुमेव । एव स्वेन ।
 स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति सः । स एव ।

ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मा इ॒मान् । इ॒माँल्लो॒कान् । लो॒कान् वि॒शम् । वि॒शं प्र । प्र दा॒पय॑ति । दा॒पय॑ति प्र ।
प्रा॒स्मै॑ । अ॒स्मा इ॒मे । इ॒मे लो॒काः । लो॒काः स्रु॑वन्ति । स्रु॑वन्ति भु॒ञ्जती॑ । भु॒ञ्जत्ये॑नम् । ए॒नावि॑ट् ।
वि॒डुप॑ । उप॑ तिष्ठते । तिष्ठ॒त इति॑ तिष्ठते ॥ ॥ [२८] ॥

(म॒द्भ्यन्दि॑ने क॒द्रं य॒मस्य॑ स्प॒र्द्ध॒मानो॑ वैष्णाव॒रुणी॑ तमिन्द्रो॑ ऽस्य॒ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑नोप॒सृतो॑ वा॒यव्यं॑ द्विच॒त्वारि॑शच्च) ॥ ४ ॥

इन्द्रो॑ व॒लस्य॑ । व॒लस्य॑ बि॒लम् । बि॒लम॑प । अपौ॑र्णोत् । औ॒र्णोथ॑ सः । स यः । य उ॒त्तमः॑ ।
उ॒त्तमः॑ प॒शुः । उ॒त्तम॑ इत्यु॒त्—त॒मः । प॒शुरासी॑त् । आसी॒त् तम् । तम् पृ॒ष्ठम् । पृ॒ष्ठम् प्र॒ति । प्र॒ति
स॒ङ्गृह्य॑ । स॒ङ्गृह्यो॑त् । स॒ङ्गृह्येति॑ सं—गृह्य॑ । उ॒दक्खि॑दत् । अ॒क्खि॑दत् तम् । त॑ सह॒स्रम् ।
सह॒स्रम् प॒शवः॑ । प॒शवो॑ऽनु । अनू॒त् । उ॒दाय॑न्न । आ॒यन्थ॑ सः । स उ॒न्नतः॑ । उ॒न्नतो॑ऽभवत् । उ॒न्नत॑
इत्यु॒त्—न॒तः । अ॒भवद् यः॑ । यः प॒शुका॑मः । प॒शुका॑मः स्यात् । प॒शुका॑म इति॑ प॒शु—का॑मः ।
स्याथ॑ सः । स ए॒तम् । ए॒तमै॑न्द्रम् । ऐ॒न्द्रमु॑न्नतम् । उ॒न्नत॑मा । उ॒न्नत॑मित्यु॒त्—न॒तम् । आ ल॑भेत ।
ल॒भेते॑न्द्रम् । इन्द्र॑मेव । ए॒व स्वेन॑ । स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑न । भा॒ग॒धेये॑नोप॑ । भा॒ग॒धेये॑नेति॑ भा॒ग—धेये॑न ।
उप॑ धावति । धा॒वति॑ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै प॒शून् । प॒शून् प्र । प्र य॑च्छति । य॒च्छति॑
प॒शुमा॑न् । प॒शुमा॑नेव । प॒शुमा॑निति॑ प॒शु—मा॑न् । ए॒व भ॑वति । भ॒वत्यु॑न्नतः । उ॒न्नतो॑ भ॑वति । उ॒न्नत॑
इत्यु॒त्—न॒तः । ॥ [२९] ॥ भ॒वति॑ सा॒हस्री॑ । सा॒हस्री॑ वै । वा ए॒षा । ए॒षा ल॒ख्मी । ल॒ख्मी
यत् । यदु॑न्नतः । उ॒न्नतो॑ ल॒ख्मिया॑ । उ॒न्नत॑ इत्यु॒त्—न॒तः । ल॒ख्मियै॑व । ए॒व प॒शून् । प॒शून् व॑ ।
अव॑ रुन्धे । रु॒न्धे य॒दा । य॒दा सह॒स्रम् । सह॒स्रम् प॒शून् । प॒शून् प्राप्नु॑यात् । प्राप्नु॑यादथ । प्राप्नु॑या—
दिति॑ प्र—आप्नु॑यात् । अथ॑ वैष्ण॒वम् । वैष्ण॒वव्वा॑मनम् । वा॒मन॑मा । आ ल॑भेत । ल॒भेते॑तस्मिन् ।
ए॒तस्मिन् वै । वै तत् । तथ॑ सह॒स्रम् । सह॒स्रम॑धि । अ॒द्धति॑ष्ठत् । अ॒तिष्ठ॑त् तस्मा॑त् । तस्मा॑दे॒षः ।
ए॒ष वा॑मनः । वा॒मनः॑ समी॑षितः । समी॑षितः प॒शुभ्यः॑ । समी॑षित इति॑ सं—ई॒षितः॑ । प॒शुभ्य॑
ए॒व । प॒शुभ्य॑ इति॑ प॒शु—भ्यः॑ । ए॒व प्र॑जातेभ्यः । प्र॑जातेभ्यः प्र॒तिष्ठा॑म् । प्र॑जातेभ्य इति॑ प्र—
जा॒तेभ्यः॑ । प्र॒तिष्ठा॑म् द॒धाति॑ । प्र॒तिष्ठा॑मिति॑ प्र॒ति—स्था॑म् । द॒धाति॑ कः । कौ॑ऽरुहति । अ॒रुह॑ति
सह॒स्रम् । सह॒स्रम् प॒शून् । प॒शून् प्राप्नु॑म् । प्राप्नु॑मिति॑ । प्राप्नु॑मिति॑ प्र—आप्नु॑म् । इत्या॑हुः । आ॒हु—
र॒होरा॑त्राणि । अ॒होरा॑त्राण्ये॒व । अ॒होरा॑त्राणीत्य॑हः—रा॒त्राणि॑ । ए॒व सह॒स्रम् । सह॒स्रं॑ सम्पा॒द्य ।

सम्पाद्या । सम्पाद्येति सं—पाद्य । आ लभेत । लभेत पशवः । ॥ [३०] ॥ पशवो वै । वा अहो-
रात्राणि । अहोरात्राणि पशून् । अहोरात्राणीत्यहः—रात्राणि । पशून्नेव । एव प्रजातान् । प्रजातान्
प्रतिष्ठाम् । प्रजातानिति प्र—जातान् । प्रतिष्ठाम् गमयति । प्रतिष्ठामिति प्रति—स्थाम् । गमय-
त्योषधीभ्यः । ओषधीभ्यो वेहतम् । ओषधीभ्य इत्योषधि—भ्यः । वेहतमा । आ लभेत । लभेत
प्रजाकामः । प्रजाकाम ओषधयः । प्रजाकाम इति प्रजा—कामः । ओषधयो वै । वा एतम् ।
एतम् प्रजायै । प्रजायै परि । प्रजाया इति प्र—जायै । परि बाधन्ते । बाधन्ते यः । योऽलम् ।
अलम् प्रजायै । प्रजायै सन्न । प्रजाया इति प्र—जायै । सन् प्रजाम् । प्रजाम् न । प्रजामिति प्र—
जाम् । न विन्दते । विन्दत ओषधयः । ओषधयः खलु । खलु वै । वा एतस्यै । एतस्यै सूतम् ।
सूतमपि । अपि घ्नन्ति । घ्नन्ति या । या वेहत । वेहद् भवति । भवत्योषधीः । ओषधीरेव । एव
स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति ताः ।
ता एव । एवास्मै । अस्मै स्वात् । स्वाद् योनैः । योनैः प्रजाम् । प्रजाम् प्र । प्रजामिति प्र—जाम् ।
प्र जनयन्ति । जनयन्ति विन्दते । विन्दते प्रजाम् । ॥ [३१] ॥ प्रजामापः । प्रजामिति प्र—
जाम् । आपो वै । वा ओषधयः । ओषधयोऽसत् । असत् पुरुषः । पुरुष आपः । आप एव ।
एवास्मै । अस्मा असतः । असतः सत् । सद् ददति । ददति तस्मात् । तस्मादाहुः । आहुर्
यः । यश्च । चैवम् । एवँवेद । वेद यः । यश्च । च न । नापः । आपस्तु । त्वाव । वावासतः ।
असतः सत् । सद् ददति । ददतीति । इत्यैन्द्रीम् । ऐन्द्रीः सूतवशाम् । सूतवशाम् । सूतव-
शामिति सूत—वशाम् । आ लभेत । लभेत भूतिकामः । भूतिकामोऽजातः । भूतिकाम इति
भूति—कामः । अजातो वै । वा एषः । एष यः । योऽलम् । अलम् भूत्यै । भूत्यै सन्न । सन्
भूतिम् । भूतिम् न । न प्राप्नोति । प्राप्नोतीन्द्रम् । प्राप्नोतीति प्र—आप्नोति । इन्द्रम् खलु । खलु
वै । वा एषा । एषा सूत्वा । सूत्वा वशा । वशा ऽभवत् । अभवदिन्द्रम् । ॥ [३२] ॥ इन्द्र-
मेव । एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति ।
धावति सः । स एव । एवैनम् । एनम् भूतिम् । भूतिम् गमयति । गमयति भवति । भवत्येव ।
एव यम् । यः सूत्वा । सूत्वा वशा । वशा स्यात् । स्यात् तम् । तमैन्द्रम् । ऐन्द्रमेव । एवा । आ
लभेत । लभेतैतत् । एतद् वाव । वाव तत् । तदिन्द्रियम् । इन्द्रियः साख्यात् । साख्यादेव ।

सा॒र॒खादि॒ति स—अ॒र॒खात्। ए॒वेन्द्रि॒यम्। इन्द्रि॒यम॒व। अ॒व रु॒न्धे। रु॒न्ध ए॒न्द्रा॒ग्नम्। ए॒न्द्रा॒ग्नम् पु॒नरु॒थ्सृष्ट॑म्। ए॒न्द्रा॒ग्नमित्यै॑न्द्र—अ॒ग्नम्। पु॒नरु॒थ्सृष्ट॑मा। पु॒नरु॒थ्सृष्ट॑मि॒ति पुनः—उ॒थ्सृष्ट॑म्। आ ल॒भेत॑। ल॒भेत॑ यः। य आ। आ तृतीया॑त्। तृतीया॑त् पु॒रुषा॑त्। पु॒रुषा॑थ सोम॑म्। सोम॑म् न। न पिबे॑त्। पिबेद् विच्छि॑न्नः। विच्छि॑न्नो वै। विच्छि॑न्न इति वि—छि॑न्नः। वा ए॒तस्य॑। ए॒तस्य॑ सोम॑पीथः। सोम॑पीथो यः। सोम॑पीथ इति सोम—पीथः। यो ब्रा॑ह्मणः। ब्रा॑ह्मणः सन्न। सन्ना। आ तृतीया॑त्। ॥ [३३] ॥ तृतीया॑त् पु॒रुषा॑त्। पु॒रुषा॑थ सोम॑म्। सोम॑म् न। न पिब॑ति। पिब॑तीन्द्रा॒ग्नी। इन्द्रा॒ग्नी ए॒व। इन्द्रा॒ग्नी इती॑न्द्र—अ॒ग्नी। ए॒व स्वेन॑। स्वेन॑ भा॒गधेये॑न। भा॒गधेये॑नोप॑। भा॒गधेये॑नेति॑ भा॒ग—धेये॑न। उप॑ धावति। धा॒वति॑ तौ। तावे॒व। ए॒वास्मै॑। अ॒स्मै सोम॑पीथम्। सोम॑पीथम् प्र। सोम॑पीथमि॒ति सोम—पीथ॑म्। प्र यच्छ॑तः। यच्छ॑त उप॑। उपै॑नम्। ए॒न॑ सोम॑पीथः। सोम॑पीथो नम॑ति। सोम॑पीथ इति सोम—पीथः। नम॑ति यत्। यदै॑न्द्रः। ऐन्द्रो भव॑ति। भव॑तीन्द्रि॒यम्। इन्द्रि॒यवै॑। वै सोम॑पीथः। सोम॑पीथ इन्द्रि॒यम्। सोम॑पीथ इति सोम—पीथः। इन्द्रि॒यमे॒व। ए॒व सोम॑पीथम्। सोम॑पीथम॒व। सोम॑पीथमि॒ति सोम—पीथ॑म्। अ॒व रु॒न्धे। रु॒न्धे यत्। यदा॑ग्नेयः। आ॒ग्नेयो भव॑ति। भव॑त्याग्नेयः। आ॒ग्नेयो वै। वै ब्रा॑ह्मणः। ब्रा॑ह्मणः स्वा॒म। स्वा॒मे॒व। ए॒व दे॒वता॑म्। दे॒वता॑मनु॑। अनु॑ सम्। सं त॑नोति। त॑नोति पु॒नरु॒थ्सृष्टः॑। पु॒नरु॒थ्सृष्टो भव॑ति। पु॒नरु॒थ्सृष्ट इति॑ पुनः—उ॒थ्सृष्टः॑। भव॑ति पु॒नरु॒थ्सृष्टः॑। पु॒नरु॒थ्सृष्ट इ॒व। पु॒नरु॒थ्सृष्ट इति॑ पुनः—उ॒थ्सृष्टः॑। इ॒व हि। ह्ये॑तस्य॑। ए॒तस्य॑ सोम॑पीथः। ॥ [३४] ॥ सोम॑पीथः समृ॑द्ध्यै। सोम॑पीथ इति सोम—पीथः। समृ॑द्ध्यै ब्रा॒ह्मण॒स्पत्य॑म्। समृ॑द्ध्या इति सं—ऋ॑द्ध्यै। ब्रा॒ह्मण॒स्पत्य॑म् तू॒पर॑म्। ब्रा॒ह्मण॒स्पत्य॑मि॒ति ब्रा॒ह्मणः—प॒त्यम्। तू॒पर॑मा। आ ल॒भेत॑। ल॒भेता॒भिचर॑न्न। अ॒भिचर॑न् ब्रा॒ह्मणः॑। अ॒भिचर॑न्नित्य॑भि—चर॑न्न। ब्रा॒ह्मण॒स्पति॑म्। पति॑मे॒व। ए॒व स्वेन॑। स्वेन॑ भा॒गधेये॑न। भा॒गधेये॑नोप॑। भा॒गधेये॑नेति॑ भा॒ग—धेये॑न। उप॑ धावति। धा॒वति॑ तस्मै॑। तस्मा॑ ए॒व। ए॒वैन॑म्। ए॒नमा॑। आ वृ॑श्चति। वृ॑श्चति ता॒जक्। ता॒जगा॑तिम्। आ॒र्तिमा॑। आ॒र्च्छति॑। ऋ॒च्छति॑ तू॒परः॑। तू॒परो भव॑ति। भव॑ति रू॒षुरप॑विः। रू॒षुरप॑विर् वै। रू॒षुरप॑विरिति॑ रू॒षुर—प॒विः। वा ए॒षा। ए॒षा ल॒रूष्मी॑। ल॒रूष्मी॑ यत्। यत् तू॒परः॑। तू॒परः॑ समृ॑द्ध्यै। समृ॑द्ध्यै स्फ्यः॑। समृ॑द्ध्या इति सं—ऋ॑द्ध्यै। स्फ्यो॑ यू॒पः। यू॒पो भव॑ति। भव॑ति वज्रः॑। वज्रो॑ वै। वै स्फ्यः॑। स्फ्यो॑ वज्र॑म्। वज्र॑मे॒व।

ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै प्र । प्र ह॑रति । ह॒रति श॑र॒मय॑म् । श॒र॒म॒य॒म् ब॒रु॒हिः । श॒र॒म॒य॒मि॒ति श॑र—म॒य॑म् ।
ब॒रु॒हिः शृ॒णाति॑ । शृ॒णा॒त्ये॒व । ए॒वैन॑म् । ए॒न॒व्वैभी॑दकः । वैभी॑दक इ॒ध्मः । इ॒ध्मो भि॑नत्ति । भि॒न॒त्ये॒व । ए॒वैन॑म् । ए॒न॒मि॒त्ये॒नम् ॥ ॥ [३५] ॥

(भवत्युन्नतः पशवो जनयन्ति विन्दते ऽभवत् सन्नै तस्ये ध्म स्त्रीणि च)

॥ ५ ॥

बा॒रु॒ह॒स्प॒त्य॑ शि॒ति॒पृ॒ष्ठम् । शि॒ति॒पृ॒ष्ठ॒मा । शि॒ति॒पृ॒ष्ठ॒मि॒ति शि॒ति—पृ॒ष्ठम् । आ ल॑भेत । ल॒भे॒त
ग्रा॒म॒का॒मः । ग्रा॒म॒का॒मो यः । ग्रा॒म॒का॒म इति॑ ग्रा॒म—का॒मः । यः का॒मये॑त । का॒मये॑त पृ॒ष्ठम् ।
पृ॒ष्ठ॑ सं॒मा॒ना॒नाम् । सं॒मा॒ना॒नां॑ स्याम् । स्या॒मि॒ति । इति॑ बृ॒ह॒स्प॒ति॑म् । बृ॒ह॒स्प॒ति॑मे॒व । ए॒व
स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उप॑ धावति । धा॒वति
सः । स ए॒व । ए॒वैन॑म् । ए॒नम् पृ॒ष्ठम् । पृ॒ष्ठ॑ सं॒मा॒ना॒नाम् । सं॒मा॒ना॒नाम् क॑रोति । क॒रो॒ति ग्रा॒मी ।
ग्रा॒म्ये॒व । ए॒व भ॑वति । भ॒वति शि॒ति॒पृ॒ष्ठः । शि॒ति॒पृ॒ष्ठो भ॑वति । शि॒ति॒पृ॒ष्ठ इति॑ शि॒ति—पृ॒ष्ठः । भ॒वति
बा॒रु॒ह॒स्प॒त्यः । बा॒रु॒ह॒स्प॒त्यो हि । ह्ये॒षः । ए॒ष दे॒व॒त॒या । दे॒व॒त॒या स॑मृ॒द्ध्यै । स॑मृ॒द्ध्यै पौ॒ष्ण॑म् ।
स॑मृ॒द्ध्या इति॑ सं—ऋ॒द्ध्यै । पौ॒ष्ण॑ इ॒याम॑म् । इ॒याम॑मा । आ ल॑भेत । ल॒भे॒ता॒न्न॒का॒मः । अ॒न्न॒का॒मोऽन्न॑म् । अ॒न्न॒का॒म इत्य॑न्न—का॒मः । अ॒न्न॒व्वै । वै पू॒षा । पू॒षा पू॒षण॑म् । पू॒षण॑मे॒व । ए॒व स्वे॒न ।
स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उप॑ धावति । धा॒वति सः । स
ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मा अ॒न्नम् ॥ [३६] ॥ अ॒न्नम् प्र । प्र य॑च्छति । य॒च्छ॒त्य॒न्ना॒दः । अ॒न्ना॒द
ए॒व । अ॒न्ना॒द इत्य॑न्न—अ॒दः । ए॒व भ॑वति । भ॒वति इ॒यामः । इ॒यामो भ॑वति । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद्
वै । वा अ॒न्न॒स्य । अ॒न्न॒स्य रू॒पम् । रू॒प॑ स॑मृ॒द्ध्यै । स॑मृ॒द्ध्यै मा॒रु॒तम् । स॑मृ॒द्ध्या इति॑ सं—
ऋ॒द्ध्यै । मा॒रु॒तम् पृ॒श्नि॑म् । पृ॒श्नि॑मा । आ ल॑भेत । ल॒भे॒ता॒न्न॒का॒मः । अ॒न्न॒का॒मोऽन्न॑म् । अ॒न्न॒का॒म
इत्य॑न्न—का॒मः । अ॒न्न॒व्वै । वै म॒रु॒तः । म॒रु॒तो म॒रु॒तः । म॒रु॒त ए॒व । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न ।
भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उप॑ धावति । धा॒वति ते । त ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मा
अ॒न्नम् । अ॒न्नम् प्र । प्र य॑च्छन्ति । य॒च्छ॒न्त्य॒न्ना॒दः । अ॒न्ना॒द ए॒व । अ॒न्ना॒द इत्य॑न्न—अ॒दः । ए॒व
भ॑वति । भ॒वति पृ॒श्निः । पृ॒श्नि॑र् भ॒वति । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद् वै । वा अ॒न्न॒स्य । अ॒न्न॒स्य रू॒पम् ।
रू॒प॑ स॑मृ॒द्ध्यै । स॑मृ॒द्ध्या ऐ॒न्द्रम् । स॑मृ॒द्ध्या इति॑ सं—ऋ॒द्ध्यै । ऐ॒न्द्रम॑रु॒णम् । अ॒रु॒ण॒मा । आ

लभेत। लभेतेन्द्रियकामः। इन्द्रियकाम इन्द्रम्। इन्द्रियकाम इतीन्द्रिय—कामः। इन्द्रमेव। एव स्वेन। ॥ [३७] ॥ स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मिन्न। अस्मिन्निन्द्रियम्। इन्द्रियम् दधाति। दधातीन्द्रियावी। इन्द्रियाव्येव। एव भवति। भवत्यरुणः। अरुणो भूमान्। भूमान् भवति। भूमानिति भू—मान्। भवत्येतत्। एतद् वै। वा इन्द्रस्य। इन्द्रस्य रूपम्। रूपं समृद्ध्यै। समृद्ध्यै सावित्रम्। समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै। सावित्रमुपदध्वस्तम्। उपदध्वस्तमा। उपदध्वस्तमित्युप—ध्वस्तम्। आ लभेत। लभेत सनिकामः। सनिकामः सविता। सनिकाम इति सनि—कामः। सविता वै। वै प्रसवानाम्। प्रसवानामीशे। प्रसवानामिति प्र—सवानाम्। ईशे सवितारम्। सवितारमेव। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मै। अस्मै सनिम्। सनिम् प्र। प्र सुवति। सुवति दानकामाः। दानकामा अस्मै। दानकामा इति दान—कामाः। अस्मै प्रजाः। प्रजा भवन्ति। प्रजा इति प्र—जाः। भवत्युपदध्वस्तः। उपदध्वस्तो भवति। उपदध्वस्त इत्युप—ध्वस्तः। भवति सावित्रः। सावित्रो हि। ह्येषः। एष देवतया। ॥ [३८] ॥ देवतया समृद्ध्यै। समृद्ध्यै वैश्वदेवम्। समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै। वैश्वदेवम् बहुरूपम्। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। बहुरूपमा। बहुरूपमिति बहु—रूपम्। आ लभेत। लभेतान्नकामः। अन्नकामो वैश्वदेवम्। अन्नकाम इत्यन्न—कामः। वैश्वदेव्यै। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। वा अन्नम्। अन्नविश्वान्। विश्वानेव। एव देवान्। देवान्थ स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति ते। त एव। एवास्मै। अस्मा अन्नम्। अन्नम् प्र। प्र यच्छन्ति। यच्छन्त्यन्नादः। अन्नाद एव। अन्नाद इत्यन्न—अदः। एव भवति। भवति बहुरूपः। बहुरूपो भवति। बहुरूप इति बहु—रूपः। भवति बहुरूपम्। बहुरूपं हि। बहुरूपमिति बहु—रूपम्। ह्यन्नम्। अन्नं समृद्ध्यै। समृद्ध्यै वैश्वदेवम्। समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै। वैश्वदेवम् बहुरूपम्। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। बहुरूपमा। बहुरूपमिति बहु—रूपम्। आ लभेत। लभेत ग्रामकामः। ग्रामकामो वैश्वदेवाः। ग्रामकाम इति ग्राम—कामः। वैश्वदेवा वै। वैश्वदेवा इति वैश्व—देवाः। वै सजाताः। सजाता विश्वान्। सजाता इति स—जाताः। विश्वानेव। एव देवान्। देवान्थ स्वेन। स्वेन भागधेयेन।

भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग—धे॒ये॒न॒ । उ॒प॒ धा॒व॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ ते॒ । त ए॒व॒ । ए॒वा॒स्मै॑ । अ॒स्मै॑
स॒जा॒ता॒न् ॥ [३९] ॥ स॒जा॒ता॒न् प्र॒ । स॒जा॒ता॒नि॒ति॒ स—जा॒ता॒न् । प्र य॑च्छ॒न्ति॒ । य॒च्छ॒न्ति॒
ग्रा॒मी॒ । ग्रा॒म्ये॒व॒ । ए॒व भ॑व॒ति॒ । भ॒व॒ति॒ ब॒हुरूपः॑ । ब॒हुरूपो॑ भ॒व॒ति॒ । ब॒हुरूप॑ इति॒ बहु—रूपः॑ । भ॒व॒ति॒
ब॒हु॒दे॒व॒त्यः॑ । ब॒हु॒दे॒व॒त्यो॑ हि॒ । ब॒हु॒दे॒व॒त्य॑ इति॒ बहु—दे॒व॒त्यः॑ । ह्ये॒षः॑ । ए॒ष स॒मृ॒द्ध्यै॑ । स॒मृ॒द्ध्यै॑ प्रा॒जा—
प॒त्यम् । स॒मृ॒द्ध्या॑ इति॒ सं—ऋ॒द्ध्यै॑ । प्रा॒जा॒प॒त्यम् तू॒परम् । प्रा॒जा॒प॒त्यमि॒ति॒ प्रा॒जा—प॒त्यम् । तू॒प—
र॒मा॒ । आ ल॑भे॒त॒ । ल॒भे॒त॒ यस्य॑ । यस्या॒ना॒ज्ञा॒तम् । अ॒ना॒ज्ञा॒तमि॒व॒ । अ॒ना॒ज्ञा॒तमि॒त्य॒ना—ज्ञा॒तम् ।
इ॒व ज्योक् । ज्यो॒गा॒मये॑त् । आ॒मये॑त् प्रा॒जा॒प॒त्यः॑ । प्रा॒जा॒प॒त्यो वै॑ । प्रा॒जा॒प॒त्य॑ इति॒ प्रा॒जा—
प॒त्यः॑ । वै पु॒रुषः॑ । पु॒रुषः॑ प्र॒जा॒प॒तिः॑ । प्र॒जा॒प॒तिः॑ ख॒लु॒ । प्र॒जा॒प॒तिरि॒ति॒ प्र॒जा—प॒तिः॑ । ख॒लु वै॑ ।
वै तस्य॑ । तस्य॑ वे॒द॒ । वे॒द॒ यस्य॑ । यस्या॒ना॒ज्ञा॒तम् । अ॒ना॒ज्ञा॒तमि॒व॒ । अ॒ना॒ज्ञा॒तमि॒त्य॒ना—ज्ञा॒तम् ।
इ॒व ज्योक् । ज्यो॒गा॒मय॑ति॒ । आ॒मय॑ति॒ प्र॒जा॒प॒तिम् । प्र॒जा॒प॒तिमे॒व॒ । प्र॒जा॒प॒तिमि॒ति॒ प्र॒जा—प॒तिम् ।
ए॒व स्वे॒न॒ । स्वे॒न॒ भा॒ग॒धे॒ये॒न॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग—धे॒ये॒न॒ । उ॒प॒ धा॒व॒ति॒ । धा॒व॒ति॒
सः॑ । स ए॒व॒ । ए॒वैन॑म् । ए॒नम् तस्मा॑त् । तस्मा॒त् स॒मा॒त् । स॒मा॒न् मु॒ञ्च॒ति॒ । मु॒ञ्च॒ति॒ तू॒परः॑ ।
तू॒परो॑ भ॒व॒ति॒ । भ॒व॒ति॒ प्रा॒जा॒प॒त्यः॑ । प्रा॒जा॒प॒त्यो हि॒ । प्रा॒जा॒प॒त्य॑ इति॒ प्रा॒जा—प॒त्यः॑ । ह्ये॒षः॑ । ए॒ष
दे॒व॒तया॑ । दे॒व॒तया॑ स॒मृ॒द्ध्यै॑ । स॒मृ॒द्ध्या॑ इति॒ सं—ऋ॒द्ध्यै॑ ॥ [४०] ॥

(अस्मा इन्द्रमेवैष संजाता विश्वानेव देवान् स्वैनं भागधेयेनोप धावति त एवास्मै प्राजापत्यो हि त्रीणि च) ॥ ६ ॥

★

व॒ष॒ट्कारो॑ वै । व॒ष॒ट्कार॑ इति॒ व॒ष॒ट्—का॒रः॑ । वै गा॒य॒त्रियै॑ । गा॒य॒त्रियै॑ शि॒रः॑ । शि॒रोऽच्छि॑नत् ।
अ॒च्छि॑नत् तस्यै॑ । तस्यै॑ र॒सः॑ । र॒सः॑ प॒रा॑ । प॒रा॑ऽप॒तत् । अ॒प॒तत् तम् । तम् बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ । बृ॒ह॒स्प॒-
ति॒रु॒प॒ । उ॒पा॒गृ॒ह्णात् । अ॒गृ॒ह्णा॒त् सा॑ । सा शि॒ति॒पृ॒ष्ठा॑ । शि॒ति॒पृ॒ष्ठा॑ व॒शा॑ । शि॒ति॒पृ॒ष्ठेति॑ शि॒ति—पृ॒ष्ठा॑ ।
व॒शा॑ ऽभ॒वत् । अ॒भ॒वद् यः॑ । यो द्वि॒तीयः॑ । द्वि॒तीयः॑ प॒रा॒प॒तत् । प॒रा॒प॒तत् तम् । प॒रा॒प॒त॒दि॒ति॒
प॒रा—अ॒प॒तत् । तम् मि॒त्रा॒वरु॑णौ । मि॒त्रा॒वरु॑णा॒वु॒प॒ । मि॒त्रा॒वरु॑णा॒वि॒ति॒ मि॒त्रा—वरु॑णौ । उ॒पा॒-
गृ॒ही॒ताम् । अ॒गृ॒ही॒ता॒ सा॑ । सा द्वि॒रू॒पा॑ । द्वि॒रू॒पा॑ व॒शा॑ । द्वि॒रू॒पेति॑ द्वि—रू॒पा॑ । व॒शा॑ऽभ॒वत् ।
अ॒भ॒वद् यः॑ । य स्तु॒ती॒यः॑ । तृ॒ती॒यः॑ प॒रा॒प॒तत् । प॒रा॒प॒तत् तम् । प॒रा॒प॒त॒दि॒ति॒ प॒रा—अ॒प॒तत् ।
त॒वि॒श्वे॑ । वि॒श्वे॑ दे॒वाः॑ । दे॒वा॑ उ॒प॒ । उ॒पा॒गृ॒ह्ण॒न् । अ॒गृ॒ह्ण॒न् सा॑ । सा ब॒हुरू॒पा॑ । ब॒हुरू॒पा॑ व॒शा॑ ।

बहु॒रूपेति॑ बहु—रू॒पा । व॒शाऽभ॑वत् । अ॒भ॒वद् यः । य श्रु॑तुर्थः । च॒तुर्थः प॒राप॑तत् । प॒राप॑तत् सः ।
 प॒राप॑तदिति॑ प॒रा—अ॑प॒तत् । स पृ॑थि॒वीम् । पृ॑थि॒वीम् प्र । प्रा॒वि॒शत् । अ॒वि॒शत् तम् । तम् बृ॒ह॒
 स्प॒तिः । बृ॒ह॒स्प॒तिर॒भि । अ॒भ्य॒गृ॒ह्णात् ॥ [४१] ॥ अ॒गृ॒ह्णा॒दस्तु॑ । अ॒स्त्वे॒व । ए॒वाय॑म् । अ॒यम्
 भो॒गाय॑ । भो॒गाये॑ति । इति॑ सः । स उ॒ख्व॒व॒शः । उ॒ख्व॒व॒शः स॒म् । उ॒ख्व॒व॒श इत्यु॒ख्व—व॒शः ।
 स॒म॒भ॒वत् । अ॒भ॒वद् यत् । यत् लो॒हि॒तम् । लो॒हि॒तम् प॒राप॑तत् । प॒राप॑तत् तत् । प॒राप॑तदिति॑
 प॒रा—अ॑प॒तत् । तद् रु॒द्रः । रु॒द्र उप॑ । उ॒पा॒गृ॒ह्णात् । अ॒गृ॒ह्णा॒थ सा । सा रौ॒द्री । रौ॒द्री रो॒हि॒णी ।
 रो॒हि॒णी व॒शा । व॒शाऽभ॑वत् । अ॒भ॒वद् बा॒रु॒ह॒स्प॒त्याम् । बा॒रु॒ह॒स्प॒त्याः शि॒ति॒पृ॒ष्ठाम् । शि॒ति॒पृ॒
 ष्ठा॒मा । शि॒ति॒पृ॒ष्ठामि॒ति शि॒ति—पृ॒ष्ठाम् । आ ल॑भेत । ल॒भेत॑ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒का॒मः । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒का॒मो
 बृ॒ह॒स्प॒ति॒म् । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒का॒म इति॑ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स—का॒मः । बृ॒ह॒स्प॒ति॒मे॒व । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒
 ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग—धे॒ये॒न । उप॑ धावति । धा॒वति॑ सः । स ए॒व । ए॒वास्मि॑न्न ।
 अ॒स्मिन् ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म् । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म् द॑धाति । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒मि॒ति ब्र॒ह्म—व॒र्च॒स॒म् । द॑धाति॑ ब्र॒ह्म॒
 व॒र्च॒सी । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स्ये॒व । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सीति॑ ब्र॒ह्म—व॒र्च॒सी । ए॒व भ॑वति । भ॒वति॑ छ॒न्द॒साम् । छ॒न्द॒
 सा॒व्यै । वा ए॒षः । ए॒ष र॑सः । र॒सो यत् । यद् व॒शा । व॒शा र॑सः । र॒स इ॒व । इ॒व ख॒लु । ख॒लु
 वै ॥ [४२] ॥ वै ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म् । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म् छ॒न्द॒साम् । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒मि॒ति ब्र॒ह्म—व॒र्च॒स॒म् ।
 छ॒न्द॒सामे॒व । ए॒व र॑से॒न । र॑से॒न र॑स॒म् । र॑स॒म् ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म् । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒म॒व । ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒मि॒ति
 ब्र॒ह्म—व॒र्च॒स॒म् । अ॒व रु॒न्धे । रु॒न्धे मै॒त्रा॒व॒रु॒णीम् । मै॒त्रा॒व॒रु॒णीम् द्वि॒रू॒पा॒म् । मै॒त्रा॒व॒रु॒णीमि॒ति
 मै॒त्रा—व॒रु॒णीम् । द्वि॒रू॒पा॒मा । द्वि॒रू॒पामि॒ति द्वि—रू॒पा॒म् । आ ल॑भेत । ल॒भेत॑ वृ॒ष्टि॒का॒मः । वृ॒ष्टि॒
 का॒मो मै॒त्रम् । वृ॒ष्टि॒का॒म इति॑ वृ॒ष्टि—का॒मः । मै॒त्रव्यै । वा अ॒हः । अ॒हर् वा॒रु॒णी । वा॒रु॒णी रा॒त्रिः ।
 रा॒त्रिर॒हो॒रा॒त्रा॒भ्याम् । अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्याम् ख॒लु । अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्यामि॒त्य॒हः—रा॒त्रा॒भ्याम् । ख॒लु वै । वै
 प॒र्जन्यः॑ । प॒र्जन्यो॑ व॒रु॒षति॑ । व॒रु॒षति॑ मि॒त्रा॒व॒रु॒णौ । मि॒त्रा॒व॒रु॒णा॒वे॒व । मि॒त्रा॒व॒रु॒णा॒वि॒ति मि॒त्रा—
 व॒रु॒णौ । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग—धे॒ये॒न । उप॑ धावति ।
 धा॒वति॑ तौ । ता॒वे॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मा अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्याम् । अ॒हो॒रा॒त्रा॒भ्याम् प॒र्जन्य॑म् । अ॒हो॒रा॒त्रा॒
 भ्यामि॒त्य॒हः—रा॒त्रा॒भ्याम् । प॒र्जन्य॑व्व॒रु॒षय॑तः । व॒रु॒षय॑त॒ छ॒न्द॒साम् । छ॒न्द॒सा॒व्यै । वा ए॒षः ।
 ए॒ष र॑सः । र॒सो यत् । यद् व॒शा । व॒शा र॑सः । र॒स इ॒व । इ॒व ख॒लु । ख॒लु वै । वै वृ॒ष्टिः । वृ॒ष्टि

श्छन्दसाम्। छन्दसामेव। एव रसेन। रसेन रसम्॥ [४३] ॥ रसवृष्टिम्। वृष्टिमव। अव
रुन्धे। रुन्धे मैत्रावरुणीम्। मैत्रावरुणीम् द्विरूपाम्। मैत्रावरुणीमिति मैत्रा—वरुणीम्। द्विरू-
पामा। द्विरूपामिति द्वि—रूपाम्। आ लभेत। लभेत प्रजाकामः। प्रजाकामो मैत्रम्। प्रजाकाम
इति प्रजा—कामः। मैत्रवै। वा अहः। अहर् वारुणी। वारुणी रात्रिः। रात्रिरहोरात्राभ्याम्।
अहोरात्राभ्याम् खलु। अहोरात्राभ्यामित्यहः—रात्राभ्याम्। खलु वै। वै प्रजाः। प्रजाः प्र। प्रजा
इति प्र—जाः। प्र जायन्ते। जायन्ते मित्रावरुणौ। मित्रावरुणावेव। मित्रावरुणाविति मित्रा—
वरुणौ। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति।
धावति तौ। तावेव। एवास्मै। अस्मा अहोरात्राभ्याम्। अहोरात्राभ्याम् प्रजाम्। अहोरात्राभ्या-
मित्यहः—रात्राभ्याम्। प्रजाम् प्र। प्रजामिति प्र—जाम्। प्र जनयतः। जनयत श्छन्दसाम्।
छन्दसावै। वा एषः। एष रसः। रसो यत्। यद् वशा। वशा रसः। रस इव। इव खलु। खलु
वै। वै प्रजा। प्रजा छन्दसाम्। प्रजेति प्र—जा। छन्दसामेव। एव रसेन। रसेन रसम्। रसम्
प्रजाम्। प्रजामव। प्रजामिति प्र—जाम्। अव रुन्धे॥ [४४] ॥ रुन्धे वैश्वदेवीम्। वैश्वदेवीम्
बहुरूपाम्। वैश्वदेवीमिति वैश्व—देवीम्। बहुरूपामा। बहुरूपामिति बहु—रूपाम्। आ लभेत।
लभेतान्नकामः। अन्नकामो वैश्वदेवम्। अन्नकाम इत्यन्न—कामः। वैश्वदेववै। वैश्वदेवमिति
वैश्व—देवम्। वा अन्नम्। अन्नवैश्वान्। विश्वानेव। एव देवान्। देवान् स्वेन। स्वेन भागधेयेन।
भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति ते। त एव। एवास्मै। अस्मा
अन्नम्। अन्नम् प्र। प्र यच्छन्ति। यच्छन्त्यन्नादः। अन्नाद एव। अन्नाद इत्यन्न—अदः। एव
भवति। भवति छन्दसाम्। छन्दसावै। वा एषः। एष रसः। रसो यत्। यद् वशा। वशा रसः।
रस इव। इव खलु। खलु वै। वा अन्नम्। अन्नं छन्दसाम्। छन्दसामेव। एव रसेन। रसेन
रसम्। रसमन्नम्। अन्नमव। अव रुन्धे। रुन्धे वैश्वदेवीम्। वैश्वदेवीं बहुरूपाम्। वैश्वदेवीमिति
वैश्व—देवीम्। बहुरूपामा। बहुरूपामिति बहु—रूपाम्। आ लभेत। लभेत ग्रामकामः। ग्राम-
कामो वैश्वदेवाः। ग्रामकाम इति ग्राम—कामः। वैश्वदेवा वै। वैश्वदेवा इति वैश्व—देवाः। वै
संजाताः॥ [४५] ॥ संजाता विश्वान्। संजाता इति स—जाताः। विश्वानेव। एव देवान्।
देवान् स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति।

धावति ते। त एव। एवास्मै^१। अस्मै सजातान्। सजातान् प्र। सजातानिति स—जातान्। प्र
यच्छन्ति। यच्छन्ति ग्रामी। ग्राम्येव। एव भवति। भवति छन्दसाम्। छन्दसाँवै। वा एषः।
एष रसः। रसो यत्। यद् वशा। वशा रसः। रस इव। इव खलु। खलु वै। वै सजाताः।
सजाता इच्छन्दसाम्। सजाता इति स—जाताः। छन्दसामेव। एव रसेन। रसेन रसम्। रसं
सजातान्। सजातानव। सजातानितिस—जातान्। अव रुन्धे। रुन्धे बारुहस्पत्यम्। बारुह-
स्पत्यमुखवशम्। उखवशमा। उखवशमित्युख—वशम्। आ लभेत। लभेत ब्रह्मवर्चस-
कामः। ब्रह्मवर्चसकामो बृहस्पतिम्। ब्रह्मवर्चसकाम इति ब्रह्मवर्चस—कामः। बृहस्पतिमेव।
एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति
सः। स एव। एवास्मिन्न। अस्मिन् ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसम् दधाति। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—
वर्चसम्॥ [४६] ॥ दधाति ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चस्येव। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। एव
भवति। भवति वशम्। वशाँवै। वा एषः। एष चरति। चरति यत्। यदुखा। उखा वशः। वश
इव। इव खलु। खलु वै। वै ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसव्वशेन। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्।
वशेनैव। एव वशम्। वशम् ब्रह्मवर्चसम्। ब्रह्मवर्चसमव। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। अव
रुन्धे। रुन्धे रौद्रीम्। रौद्रीं रोहिणीम्। रोहिणीमा। आ लभेत। लभेताभिचरन्न। अभिचरन्
रुद्रम्। अभिचरन्नित्यभि—चरन्न। रुद्रमेव। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भाग-
धेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति तस्मै^२। तस्मा एव। एवैनम्। एनमा। आ वृश्चति।
वृश्चति ताजक्। ताजगार्तिम्। आर्तिमा। आर्च्छति। ऋच्छति रोहिणी। रोहिणी भवति। भवति
रौद्री। रौद्री हि। ह्येषा। एषा देवतया। देवतया समृद्ध्यै। समृद्ध्यै स्फ्यः। समृद्ध्या इति सं—
ऋद्ध्यै। स्फ्यो यूपः। यूपो भवति। भवति वज्रः। वज्रो वै। वै स्फ्यः। स्फ्यो वज्रम्। वज्रमेव।
एवास्मै^३। अस्मै प्र। प्र हरति। हरति शरमयम्। शरमयम् बरुहिः। शरमयमिति शर—मयम्।
बरुहिः शृणाति। शृणात्येव। एवैनम्। एनवैभीदकः। वैभीदक इध्मः। इध्मो भिनत्ति। भिन-
त्येव। एवैनम्। एनमित्येनम्॥ [४७] ॥

(अभि खलु वृष्टि इच्छन्दसामेव रसेन प्रजामव वैश्वदेवा वै ब्रह्मवर्चसं यूप एकाग्रविंशतिश्च)

॥ ७ ॥

असावा॑दित्यः । आ॒दित्यो॑ न । न वि । व्य॒रोच॑त । अ॒रोच॑त तस्मै॑ । तस्मै॑ दे॒वाः । दे॒वाः प्राय॑-
 श्चि॒त्तिम् । प्राय॑श्चि॒त्तिमै॑च्छन्न । ऐ॒च्छन् तस्मै॑ । तस्मा॑ ए॒ताम् । ए॒तां सौ॒रीम् । सौ॒रींश्चे॒ताम् ।
 श्चे॒ताव्वा॑शाम् । व॒शामा॑ । आ ऽल॑भन्त । अ॒लभ॑न्त तया॑ । तयै॑व । ए॒वास्मि॑न्न । अ॒स्मिन् रुच॑म् ।
 रुच॑मदधुः । अ॒दधु॑र् यः । यो ब्र॑ह्मव॒र्चस॑कामः । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑कामः स्यात् । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑काम इति
 ब्र॑ह्मव॒र्चस—का॒मः । स्यात् तस्मै॑ । तस्मा॑ ए॒ताम् । ए॒तां सौ॒रीम् । सौ॒रींश्चे॒ताम् । श्चे॒ताव्वा॑शाम् ।
 व॒शामा॑ । आ ल॑भेत । ल॒भेता॑मुम् । अ॒मुमे॑व । ए॒वादित्य॑म् । आ॒दित्य॑श्च स्वेन । स्वेन॑ भा॒गधे॑येन ।
 भा॒गधे॑येनोप । भा॒गधे॑येनेति॑ भा॒ग—धे॑येन । उप॑ धावति । धा॒वति॑ सः । स ए॒व । ए॒वास्मि॑न्न ।
 अ॒स्मिन् ब्र॑ह्मव॒र्चस॑म् । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑म् दधाति । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑मिति॑ ब्र॑ह्म—व॒र्चस॑म् । द॒धाति॑ ब्र॑ह्मव॒-
 र्च॑सी । ब्र॑ह्मव॒र्चस्ये॑व । ब्र॑ह्मव॒र्चसी॑ति॑ ब्र॑ह्म—व॒र्चसी॑ । ए॒व भ॑वति । भ॒वति॑ बै॒ल्वः । बै॒ल्वो यूपः॑ ।
 यूपो॑ भवति । भ॒वत्य॑सौ । अ॒सौ वै । ॥ [४८] ॥ वा आ॒दित्यः । आ॒दित्यो॑ यतः । यतो॑ ऽजा॒यत ।
 अजा॑यत॒ ततः॑ । ततो॑ बि॒ल्वः । बि॒ल्व उ॒त् । उ॒दति॑ष्ठत् । अ॒तिष्ठ॑त् स॒योनौ॑ । स॒योन्ये॑व । स॒योनी॑ति॒
 स—यो॑नि । ए॒व ब्र॑ह्मव॒र्चस॑म् । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑मव । ब्र॑ह्मव॒र्चस॑मिति॑ ब्र॑ह्म—व॒र्चस॑म् । अव॑ रुन्धे । रु॒न्धे
 ब्रा॒ह्मण॑स्प॒त्याम् । ब्रा॒ह्मण॑स्प॒त्याम् ब॑भ्रुक॒र्णीम् । ब्रा॒ह्मण॑स्प॒त्यामि॑ति॒ ब्रा॒ह्मणः—प॒त्याम् । ब॑भ्रुक॒-
 र्णी॑मा । ब॑भ्रुक॒र्णीमि॑ति॒ ब॑भ्रु—क॒र्णीम् । आ ल॑भेत । ल॒भेता॑भि॒चर॑न्न । अ॒भिच॑रन्वा॒रुण॑म् । अ॒भि-
 च॑रन्नित्य॒भि—च॑रन्न । वा॒रुण॑म् द॒शक॑पालम् । द॒शक॑पालम् पुर॒स्तात् । द॒शक॑पालमि॒ति द॒श—
 क॑पा॒लम् । पुर॒स्तान् निः । निर् व॑पेत् । व॒पेद् वरु॑णेन । वरु॑णेनै॒व । ए॒व भ्रातृ॑व्यम् । भ्रातृ॑व्यम्
 ग्राह॑यित्वा । ग्राह॑यित्वा ब्र॑ह्म॒णा । ब्र॑ह्म॒णा स्तृ॑णुते । स्तृ॑णुते ब॑भ्रुक॒र्णी । ब॑भ्रुक॒र्णी भ॑वति । ब॑भ्रुक॒-
 र्णीति॑ ब॑भ्रु—क॒र्णी । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद् वै । वै ब्र॑ह्म॒णः । ब्र॑ह्म॒णो रू॒पम् । रू॒पं स॑मृ॒द्ध्यै । स॑मृ॒द्ध्यै
 स्फ्यः॑ । स॑मृ॒द्ध्या इति॑ सं—ऋ॒द्ध्यै । स्फ्यो॑ यूपः । यूपो॑ भवति । भ॒वति॑ वज्रः । वज्रो॑ वै । वै स्फ्यः ।
 स्फ्यो॑ वज्र॑म् । वज्र॑मे॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै प्र॑ । प्र ह॑रति । ह॒रति॑ श॒रम॑यम् । श॒रम॑यम् ब॒रुहिः॑ ।
 श॒रम॑यमि॒ति श॒र—म॑यम् । ब॒रुहिः॑ शृ॒णाति॑ । शृ॒णात्ये॑व । ॥ [४९] ॥ ए॒वैन॑म् । ए॒नवै॑भी॒दकः॑ ।
 वैभी॑दक इ॒ध्मः । इ॒ध्मो भि॑नत्ति । भि॒नत्त्ये॑व । ए॒वैन॑म् । ए॒नवै॑ष्ण॒वम् । वैष्ण॑व॒वाम॑नम् । वा॒म-
 न॑मा । आ ल॑भेत । ल॒भेत॑ यम् । यय्य॑ज्ञः । य॒ज्ञो न । नोप॑नमेत् । उ॒पन॑मेद् विष्णुः । उ॒पन॑मे॒-
 दित्यु॑प—नमेत् । विष्णु॑र् वै । वै य॒ज्ञः । य॒ज्ञो विष्णु॑म् । विष्णु॑मे॒व । ए॒वस्वे॑न । स्वेन॑ भा॒गधे॑येन ।

भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उ॒प धा॒वति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै य॒ज्ञम् । य॒ज्ञम् प्र । प्र य॑च्छति । य॒च्छत्यु॒प । उ॒पै॒नम् । ए॒नय्य॑ज्ञः । य॒ज्ञो न॑मति । न॒मति॒ वा॒मनः॑ । वा॒मनो॑ भ॒वति । भ॒वति॒ वैष्ण॑वः । वैष्ण॒वो हि । ह्ये॒षः । ए॒ष दे॒वत॑या । दे॒वत॑या॒ समृ॑द्ध्यै । समृ॑द्ध्यै त्वाष्ट्रम् । समृ॑द्ध्या इति सं—ऋ॒द्ध्यै । त्वाष्ट्र॑व्ब॒डब॑म् । व॒डब॑मा । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ प॒शुका॑मः । प॒शुका॑म, स्त्वष्टा॑ । प॒शुका॑म इति प॒शु—का॑मः । त्वष्टा॒ वै । वै प॑शूनाम् । प॒शूना॑म् मि॒थुना॑नाम् । मि॒थुना॑नां प्र॒जन॒यिता॑ । ॥ [५०] ॥ प्र॒जन॒यिता॑ त्वष्टा॑रम् । प्र॒जन॒यिते॑ति प्र—ज॒न॒यिता॑ । त्वष्टा॑रमे॒व । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उ॒प धा॒वति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै प॑शून् । प॒शून् मि॒थुना॑न् । मि॒थुना॑न् प्र । प्र ज॑नयति । ज॒न॒यति॒ प्र॒जा । प्र॒जा हि । प्र॒जेति॑ प्र—जा । हि वै । वा ए॒तस्मि॑न् । ए॒तस्मि॑न् प॒शवः॑ । प॒शवः॑ प्र॒विष्टाः॑ । प्र॒विष्टा॒ अथ । प्र॒विष्टा॒ इति॒ प्र—वि॑ष्टाः । अथै॒षः । ए॒ष पु॒मान् । पु॒मा॒न्थ स॒न् । सन् व॒डबः॑ । व॒डबः॑ सा॒ख्यात् । सा॒ख्यादे॒व । सा॒ख्यादि॑ति स—अ॒ख्यात् । ए॒व प्र॒जाम् । प्र॒जाम् प॑शून् । प्र॒जा—मिति॑ प्र—जाम् । प॒शून् व । अ॒व रु॒न्धे । रु॒न्धे मै॒त्रम् । मै॒त्रं श्वे॒तम् । श्वे॒तमा । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ स॒ङ्ग्रामे॑ । स॒ङ्ग्रामे॑ स॒य्य॑त्ते । स॒ङ्ग्राम॑ इति सं—ग्रामे । स॒य्य॑त्ते स॒म॒यका॑मः । स॒य्य॑त्त इति सं—य॒त्ते । स॒म॒यका॑मो मि॒त्रम् । स॒म॒यका॑म इति स॒म॒य—का॑मः । मि॒त्रमे॒व । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उ॒प धा॒वति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वैन॑म् । ए॒नम् मि॒त्रेण॑ । मि॒त्रेण॑ स॒म् । स॒म् न॑यति । न॒यति॒ वि॒शालः॑ । ॥ [५१] ॥ वि॒शालो॑ भ॒वति । वि॒शाल॑ इति वि—शालः । भ॒वति॒ व्य॒वसा॑ययति । व्य॒वसा॑ययत्ये॒व । व्य॒वसा॑ययतीति वि—अ॒वसा॑ययति । ए॒वैन॑म् । ए॒नम् प्रा॒जाप॑त्यम् । प्रा॒जाप॑त्यम् कृष्णम् । प्रा॒जाप॑त्यमिति प्रा॒जा—प॑त्यम् । कृष्ण॑मा । आ ल॒भेत । ल॒भेत॒ वृष्टि॑कामः । वृष्टि॑कामः प्र॒जाप॑तिः । वृष्टि॑काम इति वृष्टि—का॑मः । प्र॒जाप॑तिर् वै । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा—प॑तिः । वै वृष्ट्या॑ । वृष्ट्या॑ ई॒शे । ई॒शे प्र॒जाप॑तिम् । प्र॒जाप॑तिमे॒व । प्र॒जाप॑तिमिति प्र॒जा—प॑तिम् । ए॒व स्वे॒न । स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति भा॒ग—धे॒ये॒न । उ॒प धा॒वति । धा॒वति॒ सः । स ए॒व । ए॒वास्मै॑ । अ॒स्मै प॑र्जन्यम् । प॑र्जन्यव्ब॒र्षय॑ति । व॒र्षय॑ति कृष्णः । कृष्णो॑ भ॒वति । भ॒वत्ये॑तत् । ए॒तद् वै । वै वृष्ट्यै॑ । वृष्ट्यै॑ रूपम् । रूपं रूपेण । रूपेणै॒व । ए॒व वृष्टि॑म् । वृष्टि॑म॒व । अ॒व रु॒न्धे । रु॒न्धे श॒बलः॑ । श॒बलो॑ भ॒वति । भ॒वति॒ वि॒द्युत॑म् ।

विद्युतमेव । विद्युतमिति वि—द्युतम् । एवास्मै^१ । अस्मै जनयित्वा । जनयित्वा वर्षयति । वर्ष-
यत्यवाश्चङ्गः । अवाश्चङ्गो भवति । भवति वृष्टिम् । वृष्टिमेव । एवास्मै^१ । अस्मै नि । नि यच्छति ।
यच्छतीति यच्छति ॥ ॥ [५२] ॥

(असौ शृणाति मिथुनानां नयति यच्छति)

॥ ८ ॥

★

वरुणः सुषुवाणम् । सुषुवाणमन्नाद्यम् । अन्नाद्यम् न । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । नोप ।
उपानमत् । अनमथ सः । स एताम् । एताव्वारुणीम् । वारुणीम् कृष्णाम् । कृष्णाव्वशाम् ।
वशामपश्यत् । अपश्यत् ताम् । ताः स्वायै^१ । स्वायै देवतायै । देवताया आ । आ ऽलभत ।
अलभत ततः । ततो वै । वै तम् । तमन्नाद्यम् । अन्नाद्यमुप । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । उपा-
नमत् । अनमद् यम् । यमलम् । अलमन्नाद्याय । अन्नाद्याय सन्तम् । अन्नाद्यायेत्यन्न—अद्याय ।
सन्तमन्नाद्यम् । अन्नाद्यम् न । अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम् । नोपनमेत् । उपनमेथ सः । उपनमेदि-
त्युप—नमेत् । स एताम् । एताव्वारुणीम् । वारुणीम् कृष्णाम् । कृष्णाव्वशाम् । वशामा । आ
लभेत । लभेत वरुणम् । वरुणमेव । एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेये-
नेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति सः । स एव । एवास्मै^१ । अस्मा अन्नम् । अन्नम् प्र ।
प्र यच्छति । यच्छत्यन्नादः । अन्नाद एव । अन्नाद इत्यन्न—अदः । ॥ [५३] ॥ एव भवति ।
भवति कृष्णा । कृष्णा भवति । भवति वारुणी । वारुणी हि । ह्येषा । एषा देवतया । देवतया
समृद्ध्यै । समृद्ध्यै मैत्रम् । समृद्ध्या इति सं—ऋद्ध्यै । मैत्रं श्वेतम् । श्वेतमा । आ लभेत । लभेत
वारुणम् । वारुणम् कृष्णम् । कृष्णमपाम् । अपाम् च । चौषधीनाम् । ओषधीनाम् च । च सन्धौ ।
सन्धावन्नकामः । सन्धाविति सं—धौ । अन्नकामो मैत्रीः । अन्नकाम इत्यन्न—कामः । मैत्रीर् वै ।
वा ओषधयः । ओषधयो वारुणीः । वारुणीरापः । आपोऽपाम् । अपाम् च । च खलु । खलु वै ।
वा ओषधीनाम् । ओषधीनाम् च । च रसम् । रसमुप । उप जीवामः । जीवामो मित्रावरुणौ ।
मित्रावरुणावेव । मित्रावरुणाविति मित्रा—वरुणौ । एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप ।
भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति तौ । तावेव । एवास्मै^१ । अस्मा अन्नम् । अन्नम्
प्र । प्र यच्छतः । यच्छतोऽन्नादः । अन्नाद एव । अन्नाद इत्यन्न—अदः । एव भवति । भव-

त्यपाम् । ॥ [५४] ॥ अपाम् च । चौषधीनाम् । ओषधीनाम् च । च सन्धौ । सन्धावा । सन्धा-
विति सं—धौ । आ लभते । लभत उभयस्य । उभयस्यावरुद्ध्यै । अवरुद्ध्यै विशाखः । अवरुद्धा
इत्यव—रुद्धै । विशाखो यूपः । विशाख इति वि—शाखः । यूपो भवति । भवति द्वे । द्वे हि । द्वे इति
द्वे । ह्येते । एते देवते । एते इत्येते । देवते समृद्ध्यै । देवते इति देवते । समृद्ध्यै मैत्रम् । समृद्ध्या
इति सं—ऋद्ध्यै । मैत्रं श्वेतम् । श्वेतमा । आ लभेत । लभेत वारुणम् । वारुणम् कृष्णम् ।
कृष्णम् ज्योगामयावी । ज्योगामयावी यत् । ज्योगामयावीति ज्योक्—आमयावी । यन्मैत्रः ।
मैत्रो भवति । भवति मित्रेण । मित्रेणैव । एवास्मै । अस्मै वरुणम् । वरुणं शमयति । शमयति
यत् । यद् वारुणः । वारुणः साख्यात् । साख्यादेव । साख्यादिति स—अख्यात् । एवैनम् । एन-
व्वरुणपाशात् । वरुणपाशान् मुञ्चति । वरुणपाशादिति वरुण—पाशात् । मुञ्चत्युत । उत यदि ।
यदीतासुः । इतासुर् भवति । इतासुरितीत—असुः । भवति जीवति । जीवत्येव । एव देवाः ।
देवा वै । वै पुष्टिम् । पुष्टिम् न । नाविन्दन्न । अविन्दन् ताम् । ॥ [५५] ॥ ताम् मिथुने । मिथुने
ऽपश्यन्न । अपश्यन् तस्याम् । तस्याम् न । न सम् । समराधयन्न । अराधयन् तौ । तावश्विनौ ।
अश्विनावब्रूताम् । अब्रूतामावयोः । आवयोर् वै । वा एषा । एषा मा । मैतस्याम् । एतस्याव्व-
ददध्वम् । वददध्वमिति । इति सा । सा ऽश्विनौ । अश्विनोरिव । एवाभवत् । अभवद् यः । यः
पुष्टिकामः । पुष्टिकामः स्यात् । पुष्टिकाम इति पुष्टि—कामः । स्याथ सः । स एताम् । एतामा-
श्विनीम् । आश्विनीयमीम् । यमीव्वशाम् । वशामा । आ लभेत । लभेताश्विनौ । अश्विनावेव ।
एव स्वेन । स्वेन भागधेयेन । भागधेयेनोप । भागधेयेनेति भाग—धेयेन । उप धावति । धावति
तौ । तावेव । एवास्मिन्न । अस्मिन् पुष्टिम् । पुष्टिम् धत्तः । धत्तः पुष्यति । पुष्यति प्रजया । प्रजया
पशुभिः । प्रजयेति प्र—जया । पशुभिरिति पशु—भिः ॥ ॥ [५६] ॥

(अन्नादौ ऽन्नाद् एव भवत्य विन्दन् पञ्चचत्वारिंशच्च)

॥ ९ ॥

आश्विनम् धूम्रललामम् । धूम्रललाममा । धूम्रललाममिति धूम्र—ललामम् । आ लभेत ।
लभेत यः । यो दुर्ब्राह्मणः । दुर्ब्राह्मणः सोमम् । दुर्ब्राह्मण इति दुः—ब्राह्मणः । सोमम् पिपासेत् ।
पिपासेदश्विनौ । अश्विनौ वै । वै देवानाम् । देवानामसौमपौ । असौमपावास्ताम् । असौमपा-

वित्यसोम—पौ। आस्ताम् तौ। तौ पश्चा। पश्चा सोमपीथम्। सोमपीथम् प्र। सोमपीथमिति
 सोम—पीथम्। प्राप्नुताम्। आप्नुतामश्विनौ। अश्विनावेतस्य। एतस्य देवता। देवता यः। यो
 दुर्ब्राह्मणः। दुर्ब्राह्मणः सोमम्। दुर्ब्राह्मण इति दुः—ब्राह्मणः। सोमम् पिपासति। पिपासत्य-
 श्विनौ। अश्विनावेव। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन।
 उप धावति। धावति तौ। तावेव। एवास्मै। अस्मै सोमपीथम्। सोमपीथम् प्र। सोमपीथमिति
 सोम—पीथम्। प्र यच्छतः। यच्छत उप। उपैनम्। एन५ सोमपीथः। सोमपीथो नमति। सोम-
 पीथ इति सोम—पीथः। नमति यत्। यद् धूम्रः। धूम्रो भवति। भवति धूम्रिमाणम्। धूम्रिमा-
 णमेव। एवास्मात्। अस्मादप। अप हन्ति। हन्ति ललामः। ललामो भवति। ॥ [५७] ॥
 भवति मुखतः। मुखत एव। एवास्मिन्। अस्मिन् तेजः। तेजो दधाति। दधाति वायव्यम्।
 वायव्यम् गोमृगम्। गोमृगमा। गोमृगमिति गो—मृगम्। आ लभेत। लभेत यम्। यमजघ्नि-
 वा५सम्। अजघ्निवा५समभि५श५सेयुः। अभि५श५सेयुरपूता। अभि५श५सेयुरित्यभि—श५सेयुः।
 अपूता वै। वा एतम्। एतव्वाक्। वागृच्छति। ऋच्छति यम्। यमजघ्निवा५सम्। अजघ्निवा५-
 समभि५श५सन्ति। अभि५श५सन्ति न। अभि५श५सन्तीत्यभि—श५सन्ति। नैषः। एष ग्राम्यः।
 ग्राम्यः पशुः। पशुर न। नारण्यः। आरण्यो यत्। यद् गोमृगः। गोमृगो न। गोमृग इति गो—
 मृगः। नेव। इवैषः। एष ग्रामे। ग्रामे न। नारण्ये। अरण्ये यम्। यमजघ्निवा५सम्। अजघ्नि-
 वा५समभि५श५सन्ति। अभि५श५सन्ति वायुः। अभि५श५सन्तीत्यभि—श५सन्ति। वायुर् वै। वै
 देवानाम्। देवानाम् पवित्रम्। पवित्रव्वायुम्। वायुमेव। एव स्वेन। स्वेन भागधेयेन। भागधे-
 येनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवैनम्। ॥ [५८] ॥
 एनम् पवयति। पवयति पराची। पराची वै। वा एतस्मै। एतस्मै व्युच्छन्ती। व्युच्छन्ती वि।
 व्युच्छन्तीति वि—उच्छन्ती। व्युच्छति। उच्छति तमः। तमः पाप्मानम्। पाप्मानम् प्र।
 प्र विशति। विशति यस्य। यस्याश्विने। आश्विने शस्यमाने। शस्यमाने सूर्यः। सूर्यो न।
 नाविः। आविर् भवति। भवति सौर्यम्। सौर्यम् बहुरूपम्। बहुरूपमा। बहुरूपमिति बहु-
 रूपम्। आ लभेत। लभेतामुम्। अमुमेव। एवादित्यम्। आदित्यः स्वेन। स्वेन भागधेयेन।
 भागधेयेनोप। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। उप धावति। धावति सः। स एव। एवास्मात्।

अस्मात् तमः । तमः पाप्मानम् । पाप्मानमप । अप हन्ति । हन्ति प्रतीची । प्रतीच्यस्मै । अस्मै व्युच्छन्ती । व्युच्छन्ती वि । व्युच्छन्तीति वि—उच्छन्ती । व्युच्छति । उच्छत्यप । अप तमः । तमः पाप्मानम् । पाप्मानं हते । हत इति हते ॥ ॥ [५९] ॥

(ललामः स एव षड्वारिंशच्च)

॥ १० ॥

इन्द्रव्यः । वो विश्वतः । विश्वतस्परि । परीन्द्रम् । इन्द्रम् नरः । नरो मरुतः । मरुतो यत् । यद्ध । ह वः । वो दिवः । दिवो या । या वः । वः शर्म । शर्मेति शर्म ॥ भरेष्विन्द्रम् । इन्द्रं सुहवम् । सुहवं हवामहे । सुहवमिति सु—हवम् । हवामहे ऽहोमुचम् । अहोमुचं सुकृतम् । अहोमुचमित्यंहः—मुचम् । सुकृतम् दैव्यम् । सुकृतमिति सु—कृतम् । दैव्यम् जनम् । जनमिति जनम् ॥ अग्निम् मित्रम् । मित्रव्वरुणम् । वरुणं सातये । सातये भगम् । भगम् द्यावापृथिवी । द्यावापृथिवी मरुतः । द्यावापृथिवी इति द्यावा—पृथिवी । मरुतः स्वस्तये । स्वस्तय इति स्वस्तये ॥ ममत्तु नः । नः परिज्मा । परिज्मा वसरुहा । परिज्मेति परि—ज्मा । वसरुहा ममत्तु । ममत्तु वातः । वातो अपाम् । अपाव्वृषण्वान् । वृषण्वानिति वृषण्ण—वान् ॥ शिशितमिन्द्रापर्वता । इन्द्रापर्वता युवम् । इन्द्रापर्वतेतीन्द्रा—पर्वता । युवम् नः । न, स्तत् । तन्नः । नो विश्वे । विश्वे वरिवस्यन्तु । वरिवस्यन्तु देवाः । देवा इति देवाः ॥ प्रिया वः । वो नाम । नाम हुवे ॥ [६०] ॥ हुवे तुराणाम् । तुराणामिति तुराणाम् ॥ आ यत् । यत् तुपत् । तुपन् मरुतः । मरुतो वावशानाः । वावशाना इति वावशानाः ॥ श्रियसे कम् । कम् भानुभिः । भानुभिः सम् । भानुभिरिति भानु—भिः । सम् मिमिखिषे । मिमिखिषे ते । ते रश्मिभिः । रश्मिभिस्ते । रश्मिभिरिति रश्मि—भिः । त ऋक्भिः । ऋक्भिः सुखादयः । ऋक्भिरित्यृक्—भिः । सुखादय इति सु—खादयः ॥ ते वाशीमन्तः । वाशीमन्त इष्मिणः । वाशीमन्त इति वाशि—मन्तः । इष्मिणो अभीरवः । अभीरवो विद्रे । विद्रे प्रियस्य । प्रियस्य मारुतस्य । मारुतस्य धाम्नः । धाम्न इति धाम्नः ॥ अग्निः प्रथमः । प्रथमो वसुभिः । वसुभिर् नः । वसुभिरिति वसु—भिः । नो अव्यात् । अव्याथ सोमः । सोमो रुद्रेभिः । रुद्रेभिरभि । अभि ररुषतु । ररुषतु त्मना । त्मनेति त्मना ॥ इन्द्रो मरुद्भिः । मरुद्भिर्ऋतुधा । मरुद्भिरिति मरुत्—भिः । ऋतुधा कृणोतु ।

ऋतुधेत्युत—धा। कृणोत्वादित्यैः। आदित्यैर् नः। नो वरुणः। वरुणः सम्। स५ शिशातु। शिशात्विति शिशातु॥ सम् नः। नो देवः। देवो वसुभिः। वसुभिरग्निः। वसुभिरिति वसु—भिः। अग्निः सम्। स५ सोमः। ॥ [६१] ॥ सोमस्तनूभिः। तनूभी रुद्रियाभिः। रुद्रियाभिरिति रुद्रियाभिः॥ समिन्द्रः। इन्द्रो मरुद्भिः। मरुद्भिरयज्ञियैः। मरुद्भिरिति मरुत्—भिः। यज्ञियैः सम्। समादित्यैः। आदित्यैर् नः। नो वरुणः। वरुणो अजिज्ञिपत्। अजिज्ञिपदित्यजिज्ञिपत्॥ यथाऽऽदित्याः। आदित्या वसुभिः। वसुभिः सम्बभूवुः। वसुभिरिति वसु—भिः। सम्बभूवुर् मरुद्भिः। सम्बभूवरिति सं—बभूवुः। मरुद्भी रुद्राः। मरुद्भिरिति मरुत्—भिः। रुद्राः समजानत। समजानताभिः। समाजानतेति सं—अजानत। अभीत्यभि॥ एवा त्रिणामन्न। त्रिणामन्नहणीयमानाः। त्रिणामन्निति त्रि—नामन्न। अहणीयमाना विश्वे। विश्वे देवाः। देवाः समनसः। समनसो भवन्तु। समनस इति स—मनसः। भवन्त्विति भवन्तु॥ कुत्रा चित्। चिद् यस्य। यस्य समृतौ। समृतौ रणवाः। समृताविति सं—ऋतौ। रणवा नरः। नरो नृषदने। नृषदने इति नृ—सदने॥ अरुहन्तश्चित्। चिद् यम्। यमिन्धते। इन्धते सञ्जनयन्ति। सञ्जनयन्ति जन्तवः। सञ्जनयन्तीति सं—जनयन्ति। जन्तव इति जन्तवः॥ सय्यत्। यदिषः। इषो वनामहे। वनामहे सम्। स५ हव्या। हव्या मानुषाणाम्। मानुषाणामिति मानुषाणाम्॥ उत द्युमनस्य। द्युमनस्य शर्वसः। शर्वस ऋतस्य। ॥ [६२] ॥ ऋतस्य रश्मिम्। रश्मिमा। आ ददे। दद इति ददे॥ यज्ञो देवानाम्। देवानाम् प्रति। प्रत्येति। एति सुमन्। सुमन्मादित्यासः। आदित्यासो भवत। भवता मृडयन्तः। मृडयन्त इति मृडयन्तः॥ आ वः। वोऽर्वाची। अर्वाची सुमतिः। सुमतिर् ववृत्यात्। सुमतिरिति सु—मतिः। ववृत्याद५होः। अ५होश्चित्। चिद् या। या वरिवोवित्तरा। वरिवोवित्तराऽसत्। वरिवोवित्तेति वरिवोवित्—तरा। असदित्यसत्॥ शुचिरपः। अपः सूयवसाः। सूयवसा अदब्धः। सूयवसा इति सु—यवसाः। अदब्ध उप। उप र्षेति। र्षेति वृद्धवयाः। वृद्धवयाः सुवीरः। वृद्धवया इति वृद्ध—वयाः। सुवीर इति सु—वीरः॥ नकिष्टम्। तम्(२) घ्नन्ति। घ्नन्त्यन्तितः। अन्तितो न। न दूरात्। दूराद् यः। य आदित्यानाम्। आदित्यानाम् भवति। भवति प्रणीतौ। प्रणीताविति प्र—नीतौ॥ धारयन्त आदित्यासः। आदित्यासो जगत्। जगत् स्थाः। स्था देवाः। देवा विश्वस्य। विश्वस्य भुवनस्य। भुवनस्य गोपाः।

गोपा इति गो—पाः ॥ दीर्घाधियो ररुषमाणाः । दीर्घाधिय इति दीर्घ—धियः । ररुषमाणा असुर्यम् ॥ [६३] ॥ असुर्यमृतावानः । ऋतावान श्रयमानाः । ऋतावान इत्यृत—वानः । चयमाना ऋणानि । ऋणानीत्यृणानि ॥ तिस्रो भूमीः । भूमीर् धारयन्न । धारयन् त्रीन् । त्रीरुत । उत द्यून् । द्यून् त्रीणि । त्रीणि व्रता । व्रता विदथे । विदथे अन्तः । अन्तरेषाम् । एषामित्येषाम् ॥ ऋतेनादित्याः । आदित्या महि । महि वः । वो महित्वम् । महित्वम् तत् । महित्वमिति महि—त्वम् । तदर्यमन्न । अर्यमन् वरुण । वरुण मित्र । मित्र चारु । चार्विति चारु ॥ त्याम् नु । नु ररुषत्रियान् । ररुषत्रियाँ अवः । अव आदित्यान् । आदित्यान्याचिषामहे । याचिषामह इति याचिषामहे ॥ सुमृडीकाँ अभिष्टये । सुमृडीकानिति सु—मृडीकान् । अभिष्टय इत्यभिष्टये ॥ न दखिषणा । दखिषणा वि । वि चिकिते । चिकिते न । न सव्या । सव्या न । न प्राचीनम् । प्राचीन—मादित्याः । आदित्या न । नोत । उत पश्चा । पश्चेति पश्चा ॥ पाक्या चित् । चिद् वसवः । वसवो धीर्या । धीर्या चित् । चिद् युष्मानीतः ॥ [६४] ॥ युष्मानीतो अभयम् । अभयम् ज्योतिः । ज्योतिरश्याम् । अश्यामित्यश्याम् ॥ आदित्यानामवसा । अवसा नूतनेन । नूतनेन सखीमहि । सखीमहि शर्मणा । शर्मणा शन्तमेन । शन्तमेनेति शम्—तमेन ॥ अनागास्त्वे अदितित्वे । अनागास्त्व इत्यनागाः—त्वे । अदितित्वे तुरासः । अदितित्व इत्यदिति—त्वे । तुरास इमम् । इमय्यज्ञम् । यज्ञम् दधतु । दधतु श्रोषमाणाः । श्रोषमाणा इति श्रोषमाणाः ॥ इमं मे । मे वरुण । वरुण श्रुधि । श्रुधी हवम् । हवमद्य । अद्या च । च मृडय । मृडयेति मृडय ॥ त्वामवस्युः । अव—स्युरा । आ चके । चक इति चके ॥ तत् त्वा । त्वा यामि । यामि ब्रह्मणा । ब्रह्मणा वन्दमानः । वन्दमानस्तत् । तदा । आ शास्ते । शास्ते यजमानः । यजमानो हविर्भिः । हविर्भिरिति हविः—भिः ॥ अहेडमानो वरुण । वरुणेह । इह बोधि । बोध्युरुशंस । उरुशंस मा । उरुशंसेत्युरु—शंस । मा नः । न आयुः । आयुः प्र । प्र मौषीः । मौषीरिति मौषीः ॥ [६५] ॥

(नामा ऽग्निः सँ शर्वसो ररुषमाणा धीर्याँ चिदे कान्न पञ्चाशच्च)

॥ ११ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः — क्रम पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	६५

ॐ